

Jaana Rosnell

**LUOMUKOULUTUKSEN TARPEET JA KOKEMUKSET VERKON KAUTTA
TAPAHTUVASTA TIEDONSAANNISTA**

**LUOMUKOULUTUKSEN TARPEET JA KOKEMUKSET VERKON KAUTTA
TAPAHTUVASTA TIEDONSAANNISTA**

Jaana Rosnell
Opinnäytetyö
Syksy 2021
Maaseutuelinkeinojen tutkinto-ohjelma
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu
Maaseutuelinkeinojen tutkinto-ohjelma

Tekijä: Jaana Rosnell

Opinnäytetyön nimi: Luomukoulutuksen tarpeet ja kokemukset verkon kautta tapahtuvasta tiedonsaannista

Työn ohjaaja: Paula Syri

Työn valmistuslukukausi ja -vuosi: Syksy 2021

Sivumäärä: 44 + 2 liitettä

Luomukoulutuksen tarve lisääntyy, sillä luomutuotannon kasvattaminen on otettu tavoitteeksi osana Euroopan vihreän kehityksen ohjelmaa. Hankkeilla on merkittävä rooli tiedontuottajina ja -jakajina maatalousalalla. Hankkeiden perinteisiä tiedonjakomenetelmiä ovat erilaiset työpajat, tapahtumat ja koulutustilaisuudet, joihin viljelijät ovat voineet osallistua. Keväällä 2020 puhjennut koronapandemia ja siitä seuranneiden kokoontumisrajoitusten vuoksi toimijoiden täytyi kehittää uusia ratkaisuja koulutusten järjestämiseen. Kun perinteiset koulutustilaisuudet ja -tapahtumat on jouduttu perumaan, tapahtumia ja koulutuksia on järjestetty verkon kautta.

Opinnäytetyöni tarkoituksena oli selvittää, miten ja millaisista aiheista Pohjois-Pohjanmaan seudun luomuviljelijät ja luomumenetelmistä kiinnostuneet viljelijät haluaisivat koulutusta sekä kartoittaa heidän mielipiteitään ja kokemuksiaan verkon kautta tapahtuvasta koulutuksesta ja tiedonsaannista. Opinnäytetyön toimeksiantajana oli ProAgria Oulun Osaamisella tehoa -luomutuotannon koulutushanke, jossa Oulun ammattikorkeakoulu toimii osatoteuttajana.

Selvitys toteutettiin Webropol-ohjelmalla sähköisenä kyselynä, josta lähetettiin tiedote ProAgria Oulun luomuhankkeiden uutiskirjeessä postituslistalla olleille 360 viljelijälle. Kyselylomakkeen vastauslinkki julkaistiin myös hankkeen Facebook-sivuilla. Alhaisen vastausmäärän vuoksi kyselyn vastausaika pidennettiin ja viljelijöitä kontaktoitiin myös henkilökohtaisesti. Osa vastauksista kerättiin puhelimitse käymällä kyselylomake läpi. Kyselyyn saatiin vain 12 vastausta.

Vastausten perusteella verkkojulkaisut ja videojulkaisut olivat vastaajille mieluisimmat tavat hankkia tietoa verkon kautta ja näistä lähteistä viljelijät vastasivat todennäköisimmin hankkivansa tietoa myös jatkossa. Pitkät, yli 4 tunnin webinaarit, olivat vastaajien mielestä kaikkein epämieluisin tapa hankkia tietoa, mutta vähiten todennäköisesti tietoa hankittaisiin tulevaisuudessa verkossa tehtävistä harjoituksista tai testeistä. Tuloksista voidaan päätellä, että vastaajat ovat tyytyväisiä eri verkkolähteiden tiedonsaantikanaviin ja vastaajat myös käyttäisivät samoja lähteitä tulevaisuudessakin.

Kysyttäessä mistä aihepiireistä viljelijät haluaisivat koulutuksia, ei tuloksista ilmennyt yksittäistä aihepiiriä mikä olisi noussut vastausten perusteella erityisen tärkeäksi, vaan vastaukset jakaantuivat tasaisesti kasvinviljelyyn, kotieläintuotannon ja talouden ja tuotantoehtoien aihepiiriin kesken.

Asiasanat: Luomu, luonnonmukainen viljely, hanke, tiedonsaanti, tiedonhaku

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree Programme in Agricultural and Rural Industries

Author: Jaana Rosnell

Title of thesis: The Need for Education in Organic Farming and Experiences of Seeking Information Online

Supervisor: Paula Syri

Term and year when the thesis was submitted: Fall 2021

Number of pages: 44 + 2 appendices

The need for education in organic farming is increasing, because of the EU's Green Deal's Farm to Fork strategy in which the European Commission has set a target of increasing 25% of the EU's agricultural land under organic farming. Rural development projects play a substantial role in training and providing information in agrobusiness. The traditional information sharing methods of the projects are various workshops, events and training sessions in which farmers have been able to participate. Due to the corona pandemic that broke out in the spring of 2020 and the ensuing assembly restrictions, the actors had to develop new solutions for organizing events. Once traditional training sessions and events had to be canceled, events and trainings have been organized online.

The aim of my thesis was to find out how and on what topics the Northern Ostrobothnia region organic farmers and farmers interested in organic methods would like to have education and to map their opinions and experiences of online education. The thesis was commissioned by ProAgria Oulu's 'Osaamisella tehoa' organic farming educational project, in which Oulu University of Applied Sciences acts as a partial implementer.

The study was carried out as an electronic survey, which was sent via ProAgria Oulu's organic projects newsletter to 360 farmers. The link to the survey was also published on the project's Facebook page. Even though the due date of the survey was postponed once and farmers were contacted personally, the response rate remained low. Only 12 farmers responded to the survey.

According to the survey, online publications and video publications were the most preferred ways to find information online. From these sources, farmers were most likely to learn and find information in the future. Over 4 hours long webinars were considered the most undesirable way to learn online, but least likely source to learn and find information online in the future was online exercises or tests. The survey indicated that farmers are satisfied with their experiences of getting information online and that respondents with experience from different sources would also use the same sources in the future. The results did not reveal a specific topic, on which the farmers would like to have education. All topics considering crop cultivation, domestic animal production, livestock production, financial issues and the control system for organic production received almost the same number of responses.

Keywords: Organic, organic farming, project, information seeking

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	LUOMU SUOMESSA	8
2.1	Luomun nykytila Suomessa ja Pohjois-Pohjanmaalla	8
2.2	Luomutuotannon tulevaisuus.....	10
3	KATSAUS LUOMUN KOULUTUKSIIN JA HANKETOIMINTAAN.....	12
3.1	Luomun hanketarjonta.....	12
3.2	Koronarajoitusten vaikutus koulutus- ja hanketoimintaan.....	16
4	KYSELY LUOMUKOULUTUKSISTA.....	18
4.1	Kyselylomakkeen toteutus.....	18
4.2	Tiedonkeruu	19
5	KYSELYN TULOKSET	20
5.1	Vastaajat	20
5.2	Luomukoulutuksen tarpeet.....	23
5.3	Kokemukset verkon kautta tapahtuvasta tiedonsaannista.....	29
5.3.1	Webinaarit.....	31
5.3.2	Podcastit	32
5.3.3	Videojulkaisut.....	33
5.3.4	Verkossa tehtävät harjoitukset tai testit.....	34
5.3.5	Internet-julkaisut.....	35
6	JOHTOPÄÄTÖKSET	37
7	POHDINTA	39
	LÄHTEET.....	41

1 JOHDANTO

Luonnonmukaisen viljelyn lähtökohtana on luonnontalouden omien toimintaperiaatteiden huomioiminen. Tuotannossa käytetään keinotekoisien menetelmien sijaan luonnontalouden kiertoja, toimintoja ja vuorovaikutusverkkoja. (Rajala 2006, 19.)

Tämän lähtökohdan ansiosta luonnonmukaisen viljelyn ympäristövaikutukset ovat tavanomaista viljelyä vähäisemmät. Osana EU:n pyrkimystä kohti ympäristöystävällisempää ja kestävämpää elintarvikejärjestelmää, Euroopan vihreän kehityksen ohjelmaan onkin kirjattu tavoite, jonka mukaan vuoteen 2030 mennessä EU:n maatalousmaasta vähintään 25 % on oltava luonnonmukaisesti viljeltyä. Luonnonmukaisen viljelyn suosio on kasvanut vuosi vuodelta ja koko maan luomuviljelyn peltoalan osuus vuonna 2020 on ollut 13,9 %. Pohjois-Pohjanmaa on merkittävä luomutuotannon alue: täällä on Suomen ELY-alueista eniten eläintiloja ja suurin luomutuotannon pinta-ala. Pohjois-Pohjanmaan luomuviljelyn peltoalan osuus vuonna 2020 on ollut 16,4 %.

Matkaa EU:n asettamaan tavoitteeseen on vielä ja tavoitteen saavuttamiseksi luomutietoutta ja tuotanto-osaamista olisi lisättävä. Neuvonta- ja asiantuntijaorganisaatioilla on valtakunnallisesti käynnissä useita hankkeita, joissa viljelijöille tuotetaan tietoa ja koulutusta luomutuotannosta. Keväällä 2020 puhjennut pandemian ja siitä seuranneiden kokoontumisrajoitusten vuoksi toimijoiden on täytynyt kehittää uusia ratkaisuja koulutusten järjestämiseen, kun perinteiset koulutustilaisuudet ja -tapahtumat on jouduttu perumaan.

Opinnäytetyön toimeksiantajana toimii Osaamisella tehoa -luomutuotannon koulutushanke. Hankkeen hallinnoija ja toteuttaja on ProAgria Oulu ja Oulun ammattikorkeakoulu toimii hankkeessa osatoteuttajana. Hankkeen kohderyhmänä ovat luomutuottajat sekä luomutuotantoon siirtymistä harkitsevat ja luomumenetelmistä kiinnostuneet tilat. Hankkeessa järjestetään koulutuksia ja luodaan verkostoja, joiden avulla parannetaan tuottajien luomutuotanto-osaamista ja kehitetään kannattavaa ja luomumarkkinoiden tarpeita vastaavaa luomutuotantoa Pohjois-Pohjanmaalla.

Opinnäytetyöni tarkoituksena oli selvittää, miten ja millaisista aiheista Pohjois-Pohjanmaan seudun luomuviljelijät ja luomumenetelmistä kiinnostuneet viljelijät haluaisivat koulutusta sekä kartoittaa

heidän mielipiteitään ja kokemuksiaan verkon kautta tapahtuvasta koulutuksesta ja tiedonsaannista. Aineisto hankittiin verkkokyselyllä, joka suunnattiin Osaamisella tehoa -hankkeen kohderyhmälle eli Pohjois-Suomen alueen luomutuottajille sekä luomutuotantoon siirtymistä harkitseville ja luomumenetelmistä kiinnostuneille viljelijöille, jotka ovat hankkineet tietoa luomutuotannosta viimeisen vuoden aikana, joko koulutuksiin osallistumalla tai hankkien tietoa itse muista lähteistä.

2 LUOMU SUOMESSA

Luonnonmukaisen viljelyn ympäristövaikutukset ovat tavanomaista tuotantoa vähäisemmät, sillä tuotannossa kannustetaan käyttämään energiaa ja luonnonvaroja vastuullisesti, ylläpitämään luonnon monimuotoisuutta, säilyttämään alueellista ekologista tasapainoa sekä parantamaan hedelmällisyyttä ja turvaamaan veden laatua. Myös eläinten hyvinvoinnista huolehtiminen ja niiden mahdollisuus lajityypilliseen käyttäytymiseen on osa luonnonmukaista viljelyä koskevaa säännöstöä. (Euroopan komissio 2021a.)

Luonnonmukaisen tuotannon periaatteet, tavoitteet ja yleiset säännöt sekä luomutuotteiden merkintää koskevat vaatimukset on määritelty EU:n luomusäätelyssä (EY) N:o 834/2007. Luomuviljelyn tuotantoketjuun kuuluu alkutuotannon lisäksi elintarvikkeiden jalostus, jakelu ja vähittäiskauppa, joiden toimintaa ohjataan luomusäätelyä täydentävillä täytäntöönpanosäädöksillä. (Euroopan komissio 2021b.)

Kullakin EU-maalla on oma tarkastuslaitoksensa, joka vastaa luomuelintarvikeketjuun kuuluvien toimijoiden tarkastamisesta. Tuottajien on ilmoitauduttava tarkastuslaitoksensa rekisteriin ja osoitettava tarkastuksissa toimintansa ja tuotteidensa täyttävän luonnonmukaisen tuotannon standardit niin toiminnan alkaessa kuin vuosittain toiminnan jatkuessa, jotta ne saavat markkinoida elintarvikkeitaan luonnonmukaisesti tuotettuina. EU:ssa tuotetut ja myytävät luomutuotteet merkitään EU:n luomutunnuksella, jolloin eurooppalaisten kuluttajien on helpompi tunnistaa luomutuotteet. (Euroopan komissio 2021a.)

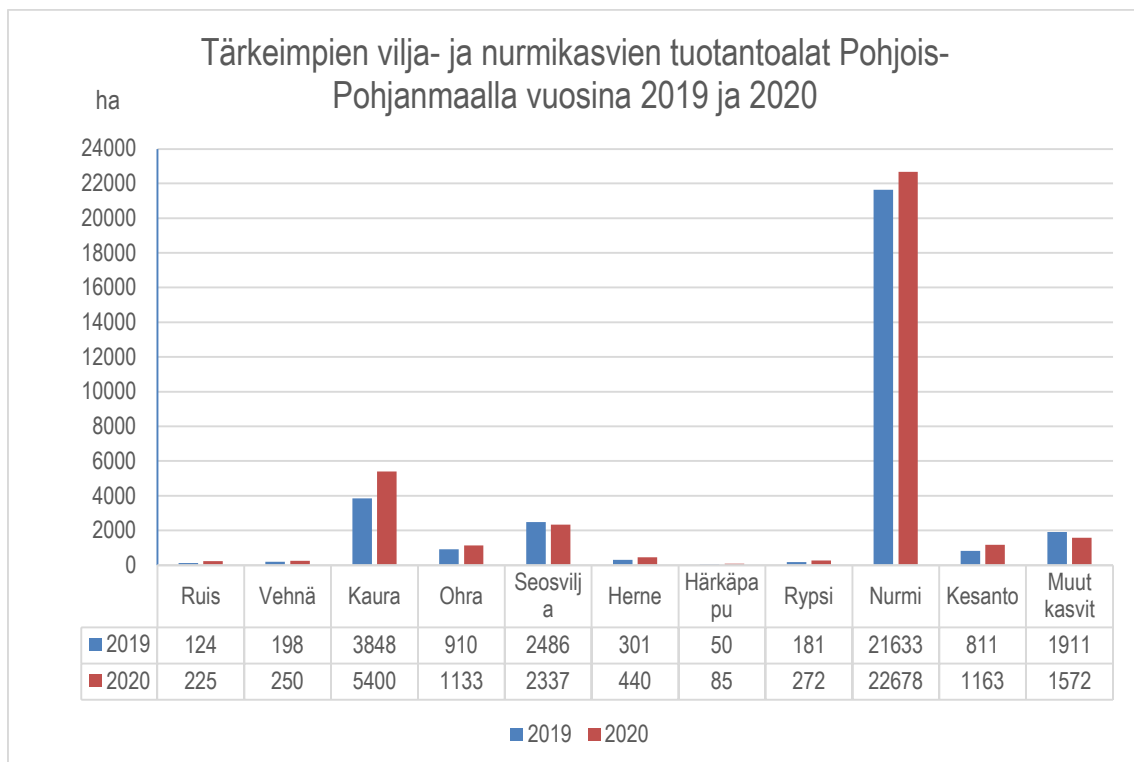
Suomessa luomutuotannon valvontaa ohjaa ja suunnittelee Ruokavirasto, joka vastaa myös luomuelintarvikkeiden ja -rehujen valvonnasta. Luomutilojen valvonnasta vastaavat ELY-keskukset. (Ruokavirasto 2021a.)

2.1 Luomun nykytila Suomessa ja Pohjois-Pohjanmaalla

Ruokaviraston tilastojen (2020a) mukaan Suomessa on vuonna 2020 ollut yhteensä 5 010 luomutilaa. Näistä 1 176 luomutilalla oli luonnonmukaista kotieläintuotantoa tai mehiläisiä.

Luomueläntilojen määrä on kasvanut 119 luomueläntilalla vuodesta 2019. Luomutoimijoiden määrä on vähentynyt vuoteen 2019 verrattuna 1 %, vaikkakin uusia luomusitoumuksia oli tehty 310 kappaletta. Luomutilojen koko oli kasvanut edellisestä vuodesta 3 % 62,9 hehtaariin ja luomuviljelyn peltoalan osuus koko maan peltoalasta oli 13,9 %.

Vuoden 2020 tilastojen mukaan Pohjois-Pohjanmaalla on ollut 487 luomutilaa, mikä on ollut 4 % vähemmän kuin vuonna 2019. Luomutilojen koko on kasvanut 5 % vuoteen 2020 ja oli 80,9 hehtaaria. Pohjois-Pohjanmaalla on ollut vuonna 2020 luomuviljeltyä peltoalaa 39 375 hehtaaria, joka on 16,4 % koko alueen peltoalasta. Pohjois-Pohjanmaalla on ollut ELY-keskusten alueista eniten luomukotieläintiloja, 128 tilaa, mikä on 13 tilaa enemmän vuoteen 2019 verrattuna. Kotieläintuotanto on keskittynyt maidon- ja lihantuotantoon ja jopa 13 % koko maan nautaeläimistä oli tällä alueella. Johtuen alueen voimakkaasta nautakarjatuoannosta peräti 64 % alueen vilja- ja nurmikasvien tuotantoalasta on ollut nurmentuotantoa. Tärkeimpien vilja- ja nurmikasvien tuotantoalat Pohjois-Pohjanmaan alueella on esitetty kuviossa 1. (Ruokavirasto 2019; Ruokavirasto 2020a; Ruokavirasto 2020b; Ruokavirasto 2020c; Ruokavirasto 2020d.)

KUVIO 1. Tärkeimpien vilja- ja nurmikasvien tuotantoalat Pohjois-Pohjanmaalla vuosina 2019 ja 2020 (Ruokavirasto 2019 ja Ruokavirasto 2020d)

Luomupuutarhakasveista merkittävin tuotantoala Pohjois-Pohjanmaalla on mustaherukalla, jonka tuotantoala on ollut 69,3 hehtaaria. Tämä on 18 % koko Suomen mustaherukan viljelyalasta. Toiseksi suurin viljelyala on ollut perunalla, 15 hehtaaria, joka on kuitenkin vain 2 % koko maan luomuperunan viljelyalasta. Muita merkittäviä luomupuutarhakasveja alueella ovat mansikka, jonka viljelyala on kasvanut edellisvuodesta 9 % 12,4 hehtaariin ja porkkana 12,1 hehtaarin tuotantoalalla, joka on kuitenkin pienentynyt 7 % edellisvuodesta. (Ruokavirasto 2020e.)

Luomutuotannon kehitys Suomessa on jatkunut samankaltaisena vuoteen 2021, sillä Ruokaviraston ennakkotietojen mukaan luomutiloja Suomessa on yhteensä 4 959 kappaletta. Toimijoiden määrä on ennakkotietojen mukaan vähentynyt vuoteen 2020 verrattuna 1 %, mutta tilakoko on kasvanut 6 % 66,4 hehtaariin ja luomuviljellyn peltoalan osuus koko maan peltoalasta on kasvanut 4 % ollen nyt 329 221 hehtaaria. Luomuviljellyn peltoalan osuus koko maan peltoalasta vuonna 2021 on 14,5 %. Pohjois-Pohjanmaalla alkutuotannon luomutiloja on vuoden 2021 ennakkotietojen mukaan ollut 478 kappaletta. Luomutilojen määrä on myös Pohjois-Pohjanmaan alueella laskenut 2 % vuodesta 2020, mutta luomukotieläintilojen määrä on kasvanut 135 tilaan. Kuten valtakunnallisestikin, tilakoot ovat alueella kasvaneet. Pohjois-Pohjanmaalla luomutilat ovat kooltaan keskimäärin 89,2 hehtaaria ja kasvua on ollut 9 % edellisvuodesta. Luomuviljelty peltoala on kasvanut 8 % 42 587 hehtaariin, joka on 17,8 % koko alueen peltoalasta. (Ruokavirasto 2021b.)

2.2 Luomutuotannon tulevaisuus

Luomutuotannon lisääminen on asetettu tavoitteeksi niin Euroopan unionissa kuin Suomen hallitusohjelmassa. Osana Euroopan vihreän kehityksen ohjelmaa EU on julkaissut 20.5.2020 biodiversiteetti- ja Pellolta pöytään -strategiat, joilla tavoitellaan ympäristöystävällisempää ja kestävämpää elintarvikejärjestelmää. Strategioiden toimilla halutaan suojella ympäristöä ja biologista monimuotoisuutta muun muassa vähentämällä kemiallisten torjunta-aineiden ja lannoitteiden käyttöä sekä taata niin kasvi- kuin eläinterveys ruoantuotannossa. Strategioihin on kirjattu tavoite, jonka mukaan vuoteen 2030 mennessä EU:n maatalousmaasta vähintään 25 % on oltava luonnonmukaisesti viljeltyä. (Vuoteen 2030 ulottuva EU:n biodiversiteettistrategia; Pellolta pöytään -strategia.)

Saavuttaakseen 25 %:n tavoitteen, Euroopan komissio on julkaissut luonnonmukaista tuotantoa koskevan toimintasuunnitelman, jolla pyritään kasvattamaan luomuelintarvikkeiden kysyntää sekä tekemään luomuun siirtyminen viljelijöille kannattavammaksi. Luonnonmukaisen tuotantotavan katsotaan myös toimivan esimerkkinä siitä, miten maataloudessa voidaan siirtyä kohti parempaa luonnonvarojen käyttöä, jätteiden sekä hiilidioksidipäästöjen vähentämistä ja miten luomumenetelmillä kohennetaan biodiversiteettiä ja näin ollen sopeudutaan paremmin ilmastonmuutokseen. Toimintasuunnitelman tukemiseksi Euroopan komissio osoittaa vähintään 30 % maatalouden, metsätalouden ja maaseutualueiden tutkimus- ja innovointitoimien määrärahoista luonnonmukaista tuotantoa koskeviin aiheisiin. Näitä ovat muun muassa viljelijöiden ja kuluttajien käyttäytymisen muuttaminen, satomäärien kasvattaminen, geneettinen monimuotoisuus ja vaihtoehdot kiistanalaisille tuotantopanoksille ja muille kasvinsuojeluaineille. (Luonnonmukaisen tuotannon kehittämistä koskevasta toimintasuunnitelmasta.)

Suomi on myös hallitusohjelmassaan sitoutunut lisäämään ja kehittämään luomutuotantoa. Maa- ja metsätalousministeriön julkaisemaan luomuohjelmaan *Luomu 2.0 – Suomen kansallinen luomuohjelma vuoteen 2030* on kirjattu tavoitteeksi lisätä kotimaisten luomutuotteiden osuutta ruuantuotannossa, elintarvikejalostuksessa, kulutuksessa sekä viennissä. Toimenpiteiksi viljellyn luomualan kasvattamiseksi nykyisestä 14 %:sta 25 %:iin on kirjattu luomuelintarvikkeiden valikoiman monipuolistaminen ja markkinakelpoisten tuotteiden saatavuuden lisääminen. Toimenpiteisiin ohjataan muun muassa asettamalla luomupelloille 30 %:n tuotantokasvivaatimus ja myös luomuviljelijöiden tuotantoeläimet on siirtymäkauden jälkeen kasvatettava luonnonmukaisen tuotannon ehtoja noudattaen. Luomutilojen käyttämälle kylvösiemenelle luomuohjelman tavoitteena on, että 50 % on sertifioitua tai vähintään tilalla tuotettua luomusiementä vuonna 2030. Luomukeruun ja luomukeruualan kasvattaminen sekä luomuvesiviljelyn käynnistäminen on otettu tavoitteeksi luomuohjelmassa. Luomuohjelmassa kiinnitetään huomiota myös tutkimukseen, osaamisen kehittämiseen, neuvontaan ja luomutiedon lisäämiseen.

3 KATSAUS LUOMUN KOULUTUKSIIN JA HANKETOIMINTAAN

Ammattitaidon kehittäminen on edellytys luomutuottajaksi ryhtymiselle. Luonnonmukaisen tuotannon sitoumusehtojen mukaan viljelijän tai tilanhoidosta vastaavan henkilön on suoritettava vähintään viiden päivän pituinen luonnonmukaisen viljelyn peruskurssi tai muu vastaava koulutus luonnonmukaisesta viljelystä. Lisäksi kotieläintuotannon sitoumusehtojen mukaan viljelijän tai tilanhoidosta vastaavan henkilön on suoritettava vähintään kahden päivän pituinen luonnonmukaisen kotieläintalouden koulutus. (Ruokavirasto 2021c.)

Rajalan mukaan (2006, 463–465) siirtyminen tavanomaisesta viljelystä luomutuotantoon lähtee viljelijästä itsestään ja se merkitsee muutosta niin viljelijälle itselleen kuin viljelmälle. Viljelijän tulisi etenkin siirtymävaiheessa hyödyntää luomuneuvojan apua. Kokeneisiin luomuviljelijöihin tutustumista Rajala pitää tärkeänä, sillä keskustelut kokeneiden viljelijöiden kanssa antavat arvokasta tietoa luomuun liittyvissä kysymyksissä. Luomukurssit, retket ja muut tilaisuudet ovat hyviä kanavia tiedonsaantiin luomusta ja ne ovat myös tilaisuuksia tutustua muihin viljelijöihin. Luomutietoutta saa myös alan kirjallisuudesta, ammattilehdistä sekä luomuaiheisilta verkkosivuilta. Viljelyn tuotantotekniikkaa ja omalle tilalle soveltuvia menetelmiä voidaan opetella myös erilaisten kokeilujen avulla.

3.1 Luomun hanketarjonta

Luomuaiheisia hankkeita voi hakea useasta hakukoneesta. Hankehaavi (2021a) on maa- ja metsätalousministeriön tuottama luonnonvara-alan tutkimushankekuvausten verkkohakemisto. Hankehaavissa ovat mukana Ruokavirasto, Geologian tutkimuskeskus GTK, Luonnonvarakeskus Luke, Maanmittauslaitoksen Paikkatietokeskus (FGI), Suomen ympäristökeskus SYKE sekä Helsingin yliopiston (HY) Viikin kampuksen maatalousmetsätieteellinen, eläinlääketieteellinen, bio- ja ympäristötieteellinen tiedekunta sekä farmasian tiedekunta, Ruralia-instituutti ja Helsingin yliopiston kirjasto. Hankehaavin tiedonhaku (2021b) asiasanoilla ”luomu” ja ”viljely” tuottaa 76 hanketta, joista vanhimmat merkinnät ovat 1980-luvulta. Viimeaikaisempia, 2010-luvulla käynnissä olleita, hankkeita Hankehaavin tiedonhaku listaa kymmenen kappaletta.

Yksinomaan luomuaiheisiin liittyviä hankkeita on listattu ProLuomun luomuhankkeet -sivustolla, jonne luomualan kehittäjät voivat ilmoittaa hankkeensa. Sivustolle on listattu muun muassa

oppilaitosten ja elintarvikealan kehittäjätahojen hallinnoimia luomuhankkeita. Sivustolla on lisäksi linkit Luomuinstituutin ja ProAgrian luomuhankelistauksiin (kuvio 2). (ProLuomu2021.)

Luomuinstituutin tutkimus- ja kehittämishankkeet

Luomuinstituutin tutkijaverkoston kuuluu yli 130 erilaisissa tutkimushankkeissa ja -tehtävissä toimivaa asiantuntijaa Helsingin yliopistossa ja Luonnonvarakeskuksessa.

[TUTUSTU HANKKEISIIN](#)

ProAgrian luomuhankkeet

ProAgria kehittää maaseutua ja yritystoimintaa valtakunnallisesti ja toteuttaa useita luomuhankkeita eri puolilla Suomea. Alla olevan linkin takaa löytyvät kaikki ProAgrian luomua kehittävät hankkeet.

[TUTUSTU HANKKEISIIN](#)

KUVIO 2. Linkit ProLuomun hankesivuilta Luomuinstituutin ja ProAgrian luomuhankkeisiin (ProLuomu2021)

Luomuinstituutti on jakanut hankkeensa neljään aihepiiriin: alkutuotanto, elintarvike ja ravitseminen, yhteiskunta ja markkinat sekä ympäristövaikutukset. Käynnissä olevia alkutuotannon hankkeita Luomuinstituutilla on 16, elintarvike- ja ravitsemushankkeita 4, yhteiskuntaan ja markkinoihin liittyviä hankkeita 10 ja ympäristövaikutuksiin liittyviä hankkeita 3. (Luomuinstituutti 2021.)

ProAgrian hankkeet -sivustolle (2021a) on listattu kaikkien Suomen ProAgria yhdistysten hankkeet, jotka voi suodattaa asiansanalla ”luomu” näyttämään vain luomuaiheiset hankkeet.

Ruokavirasto ylläpitää Hankerekisteriä, jossa voi selailla tietoja Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmasta 2014–2020 rahoitetuista kehittämishankkeista sekä yritystuista. ”Luomu” -hakusanalla hankerekisteri löytää 116 hanketta. Näistä 68 hanketta on kehittämishankkeita, jotka jakaantuvat toimenpiteiltään koulutukseen ja tiedonvälitykseen (20), maaseudun palvelujen ja kylien kehitykseen (5) sekä yhteistyöhankkeisiin (43). (Ruokavirasto 2021d.)

Tarkasteltaessa Hankerekisteristä Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmakaudella 2014–2020 toteutettuja hankkeita, voidaan todeta, että hankkeet ovat ketterä menetelmä tuottaa tietoa ja koulutusta luomutuotannosta, joka on murroksessa muun muassa muuttuvan lainsäädännön vuoksi. Hankkeiden toiminta on usein paikallista, mutta niissä tuotetaan

tutkimustietoa, tietokortteja ja julkaisuja, jotka ovat laajasti kaikkien luomuviljelystä tietoa etsivien saatavilla.

Hallituksen 2013 hyväksymän Lisää luomua! -kehittämishojelman tavoitteina olivat luomutuotannon lisääminen, luomuelintarvikkeiden valikoiman monipuolistaminen ja luomuruoan saatavuuden parantaminen (Luomu 2.0 ---). Valtakunnalliset luomutavoitteet ovatkin olleet lähtökohtana useissa hankkeissa ja yhtenä merkittävänä teemana Manner-Suomen maaseudun kehittämissohjelmakaudella 2014–2020 toteutetuista hankkeista nousee esille alueellinen kehittäminen ja yhteistyön lisääminen.

Luomussa vara parempi - ruokaa ja digi hyötykäyttöön -hankkeessa on rakennettu Hämmäläisen luomun tiekartta. Hankkeen tavoitteina on ollut lisätä luomutuotantoa, luomutuotteiden jalostusta, saatavuutta ja käyttöä Hämeessä sekä lisätä yhteistyötä, osaamista ja kokeilukulttuuria koko ruokajärjestelmässä. (Luomussa vara parempi 2021.)

Luomuisa Satakunta - luomutuotannolla lisäarvoa ruokaketjuun -hankkeessa on kerätty tietoa alueen luomualkutuotannosta ja jalostuksesta ja edistetty toimijoiden välistä yhteistyötä julkaisemalla hankkeen verkkosivuille esittelyjä alueen luomutiloista ja yrityksistä. Hankkeessa korostetaan maakunnallisen luomutuotannon tärkeyttä ruokaketjussa. (Luomuisa Satakunta 2021.)

Luomumpi Varsinais-Suomi on toiminut alueellisena tiedonvälityshankkeena, jossa on lisätty tietoisuutta luomutuotannosta ja rakennettu uusia toimintamalleja luomusta kiinnostuneiden ja luomutoimijoiden yhteen saattamiseksi (Ammattiopisto Livia 2021).

Luomu lentoon Kaakkois-Suomessa -hankkeessa on selvitetty luomun käytön nykytilaa, kiinnostusta luomun kehittämiseen ja tarvittavia toimenpiteitä ja sen pohjalta tehty Kaakkois-Suomen luomun toimintasuunnitelma (Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu 2020).

Luomuliiketoiminnan kehittäminen Keski-Suomessa koulutushankkeen tarkoituksena on koulutuksen avulla konkreettisesti ja käytännössä kehittää ja edistää keskisuomalaisten luomutoimijoiden ja luomutoimijoiksi haluavien liiketoimintaa ja yhteistyötä pellolta pöytään sekä monipuolistaa ja tuottaa lisää luomuyrittäjiä, -tuotteita ja -tietoutta markkinoille (Jyväskylän ammattikorkeakoulu 2021).

Osaamisella tehoa – luomutuotannon koulutushanke on ProAgria Oulun hallinnoima kolmevuotinen koulutushanke, joka toteutetaan yhteistyössä Oulun ammattikorkeakoulun kanssa. Hankkeen tavoitteena on kehittää kannattavaa ja luomumarkkinoiden tarpeita vastaavaa luomutuotantoa Pohjois-Pohjanmaalla. Hanke parantaa luomutuotanto-osaamista koulutusten, työpajojen ja opintomatkojen avulla ja luo verkostoja, jotka edistävät hyviä tuotantotapoja. (ProAgria Oulu 2021.)

Hankkeet ovat usein luomutuki-infojen järjestävinä tahoina tuottamassa ajankohtaista tietoa viljelijöille luomusitoumuksesta ja muista luomutuotantoa koskevista aiheista. Hankkeissa reagoidaan myös luomutuotannon muuttuviin säännöksiin, joista esimerkkinä on EU:n uuden luomuasetuksen myötä kasvava luomusiemenen käytön vaatimus. *Luomu lentoon Kaakkois-Suomessa* -hankkeessa perustettiin luomusiementuotannon fokusryhmä pohtimaan uuteen asetukseen varautumista. Työryhmän tulokset on julkaistu 25.3.2020 Luomufoorumissa sekä Lisää luomusiementuotantoa -raportissa, joka on saatavilla hankkeen verkkosivuilla. *Osaamisella tehoa – luomutuotannon koulutushanke* sekä *Luomuisa Satakunta* -hanke ovat olleet toteuttamassa koulutuskokonaisuuksia luomusiementuotannosta ja kasvavaa luomusiemenen tarvetta silmällä pitäen on myös aloitettu hankkeita luomusiementuotannosta.

ProAgria Keskusten Liitto yhteistyössä ProAgrian aluekeskusten kanssa on käynnistänyt kesäkuussa 2020 kaksivuotisen *Tuottavaa Luomua, luomusiementuotannon aktivointihankkeen*, jonka tavoitteena on lisätä niin kotimaista luomusiementuotantoa kuin sen käyttöä. Hankkeen toimenpiteinä ovat luomusiementuottajien sekä luomusiementuotantoon erikoistuneiden pakkaajien kouluttaminen. Hankkeen aikana toteutetaan luomusiementuotantokampanja ja julkaistaan luomusiementuotanto-opas sekä videoita ja tietokortteja. (ProAgria 2021b.)

Tilalla tehtävät kokeilut ovat yksi menetelmä kehittää omalle tilalle soveltuvia viljelymenetelmiä ja löytää uusia kasvilajeja ja -lajikkeita sekä muita tuotantopanoksia. Hankkeissa tehdään myös tämänkaltaisia kokeiluja, joiden tuloksia viljelijöiden on mahdollista hyödyntää omalla tilallaan.

Pohjoiset luomudemonstraatiot ja -verkot on ProAgria Oulun ja Luonnonvarakeskuksen kolmivuotinen hanke, jossa demonstroidaan uusia luomuviljelymenetelmiä ja testataan pohjoisiin olosuhteisiin sopivia kasvilajeja ja -lajikkeita, siemenseoksia, lannoitteita sekä rikkakasvien torjuntamenetelmiä. Kokeisiin on voinut tutustua hankkeessa järjestetyillä pellonpiennarpäivillä ja kokeiden tulokset on julkaistu myös hankkeen verkkosivuilla. (ProAgria Oulu 2021b.)

Helsingin yliopiston Ruralia-instituutin, ProAgria Etelä-Pohjanmaan ja ProAgria Länsi-Suomen OSMO – *Osaamista ja työkaluja resurssitehokkaaseen maan kasvukunnon hoitoon yhteistyöllä* -hankkeessa on tutkimusten ja demonstraatioiden avulla tuotettu maan kasvukunnon hoidon työkalupakki. Hankkeessa on julkaistu lukuisia tutkimusraportteja, tietokortteja, verkkoluentoja ja -videoita sekä laskureita ja maan kasvukunnon hoidon apuvälineitä, jotka ovat saatavilla Ruralia-instituutin verkkosivuilla (Ruralia-instituutti 2021.)

Maatalouden kestävyysparantaminen ja osallisuus ilmastonmuutoksen torjuntaan ja toisaalta maatalouden sopeutuminen ilmastonmuutokseen ovat ajankohtaisia teemoja. Regeneratiivinen viljely, eli uudistava viljely tai hiiliviljely, on maatalouden keino varastoida hiiltä maaperään. *Luomu 2.0 – Tutkittua tietoa ja käytännön malleja regeneratiivisen luomuviljelyn kehittämisen tueksi* on Luonnonvarakeskuksen ja Helsingin yliopiston Ruralia-instituutin yhteishanke, jonka tavoitteena on kehittää Etelä-Savon alueella luomuosaamista erityisesti regeneratiivisen tuotannon suunnassa. Hankkeessa selvitetään ja testataan regeneratiivisen luomuviljelyn toteuttamisen mahdollisuuksia ja käytäntöjä olemassa olevaan tutkimustietoon perustuen ja luomutiloilla tehtävien käytännön kokeilujen avulla. (Helsingin yliopisto 2021.)

Regeneratiivinen viljelyn tiimoilta on perustettu Carbon Action -yhteistyöalusta, jossa on mukana useita hankkeita, rahoittajia, viljelijöitä, neuvoja, tutkijoita ja yrityksiä. Alusta on Baltic Sea Action Groupin (BSAG) kokoama ja Sitran käynnistysrahoituksella vuonna 2017 aloitettu pilotti, jonka tutkimusyhteistyöstä vastaa Ilmatieteen laitos. Alustalla on muun muassa tietokanta hiiliviljelyyn liittyvistä hankkeista, materiaaleja ja oppaita hiiliviljelyyn sekä uudistavan viljelyn e-opisto. (Baltic Sea Action Group 2021.)

3.2 Koronarajoitusten vaikutus koulutus- ja hanketoimintaan

Luomutuotannon hankkeille tyypillisiä toteutustapoja ovat olleet koulutustilaisuudet, pellonpiennarpäivät, tilavierailut ja opintomatkat. Tapahtumat ovat olleet oiva tilaisuus viljelijöiden verkostoitumiselle ja vertaisoppimiselle. Keväällä 2020 puhjennun pandemian ja siitä seuranneiden kokoontumisrajoitusten vuoksi toimijoiden täytyi peruuttaa perinteiset koulutustilaisuudet ja -tapahtumat ja mahdollisuuksien mukaan siirtää ne verkon kautta toteutettaviksi.

Peruuntuvien tilaisuuksien, tapahtumien ja matkojen vuoksi hankkeiden toiminta-aikoihin tai hankesuunnitelmiin on jouduttu mahdollisesti tekemään muutoksia. Hankkeille on voinut hakea jatkoaikaa, jos koronarajoitusten vuoksi hankesuunnitelmaan kuuluvia matkoja, tilaisuuksia tai tapahtumia ei ole voitu toteuttaa alkuperäisen toteuttamisajan puitteissa. Jos kokoontumisrajoitukset ovat aiheuttaneet merkittäviä muutoksia hankkeen toteutukseen, hankesuunnitelmiin on voitu tehdä muutoksia esimerkiksi suuntaamalla hankkeen tavoitteita uudelleen ja pienentämällä kustannusarviota. Hankkeita on voinut myös päättää keskeneräisenä, jos niistä on jäänyt toteuttamatta vain pieni osa ja peruuntunut tilaisuus ei olisi ollut ajankohtainen enää myöhemmin. (Hakola 2020, 7–8.)

4 KYSELY LUOMUKOULUTUKSISTA

Opinnäytetyöni tarkoituksena oli selvittää, miten ja millaisista aiheista Pohjois-Pohjanmaan seudun luomuviljelijät ja luomumenetelmistä kiinnostuneet viljelijät haluaisivat koulutusta, sekä kartoittaa heidän mielipiteitään ja kokemuksiaan verkon kautta tapahtuvasta koulutuksesta ja tiedonsaannista. Kyselyssä kerättiin tietoa siitä, mistä aihepiireistä koulutuksia tulisi järjestää ja millaiset verkossa toteutettavat koulutukset ja materiaalit tavoittavat viljelijät parhaiten.

4.1 Kyselylomakkeen toteutus

Kyselylomakkeen tärkeimmät kriteerit olivat, että lomakkeen avulla saadaan vastaukset tutkimusongelmiin ”mistä aihepiireistä viljelijät haluavat koulutuksia” ja ”millaiset verkossa toteutettavat koulutukset ja materiaalit tavoittavat viljelijät parhaiten” sekä se, että vastaukset voitiin käsitellä määrällisesti. Lomaketta laadittaessa otettiin huomioon myös vastaamisen helppous. Lomake pyrittiin pitämään lyhyenä, jotta kysymysten määrä ei vähentäisi vastaamisinnostusta. Kysymysten asettelussa ja vaihtoehdoissa pyrittiin siihen, että ne ovat yksiselitteisiä ja että vastausvaihtoehdoissa ei ole päällekkäisyyksiä. Kysymykset laadittiin saman tapaisten aihepiirien sisällä sarjoiksi ja vastausvaihtoehdot valittiin järjestysasteikoilta esimerkiksi ’erittäin hyvin’, ’hyvin’, ’huonosti’, erittäin huonosti’ ja ’en osaa sanoa’. Lomakkeella oli myös avoimia kysymyksiä, mutta nämä oli mahdollista ohittaa vastaamatta.

Kyselylomake (liite 1) toteutettiin sähköisesti Webropol-ohjelmalla. Lomakkeen sisältö hyväksyttiin hankkeen projektipäälliköllä ja lomaketta testattiin ennen julkaisua. Vastaajille annettiin kyselylomakkeella mahdollisuus ilmoittautua ProAgrian luomuhankkeiden postituslistalle. Jotta vastaajien yhteystietoja ja vastauksia ei voida yhdistää, postituslistalle ilmoittautuminen tehtiin erillisellä lomakkeella (liite 2), joka avautui kyselylomakkeen linkistä.

4.2 Tiedonkeruu

Linkki kyselystä lähetettiin ProAgrian luomuhankkeiden uutiskirjeen mukana 360 viljelijälle, jotka olivat liittyneet ProAgrian luomuhankkeiden postituslistalle. Lisäksi kyselyä mainostettiin ProAgrian luomuhankkeiden Facebook-sivuilla. Kyselyn alkuperäinen vastausaika oli 31.5. saakka, mutta vastauksia saatiin tuohon mennessä vain kolme kappaletta. Vastausaikaa jatkettiin 20.6. saakka ja lisäksi hankkeen työntekijät jakoivat kyselylinkkiä suoraan viljelijöille. Viljelijöille annettiin myös mahdollisuus vastata puhelinhaastattelulla kyselyyn.

Webropolin seurantalaston mukaan kysely oli avattu 137 kertaa, vastaaminen oli aloitettu 20 kertaa, mutta vastauksia kyselyyn saatiin vain 12 kappaletta. Kolme vastausta saatiin soittamalla viljelijöille ja käymällä lomake puhelimitse läpi. Luomupostituslistalle lomakkeen kautta ilmoittautui kuusi vastaajaa.

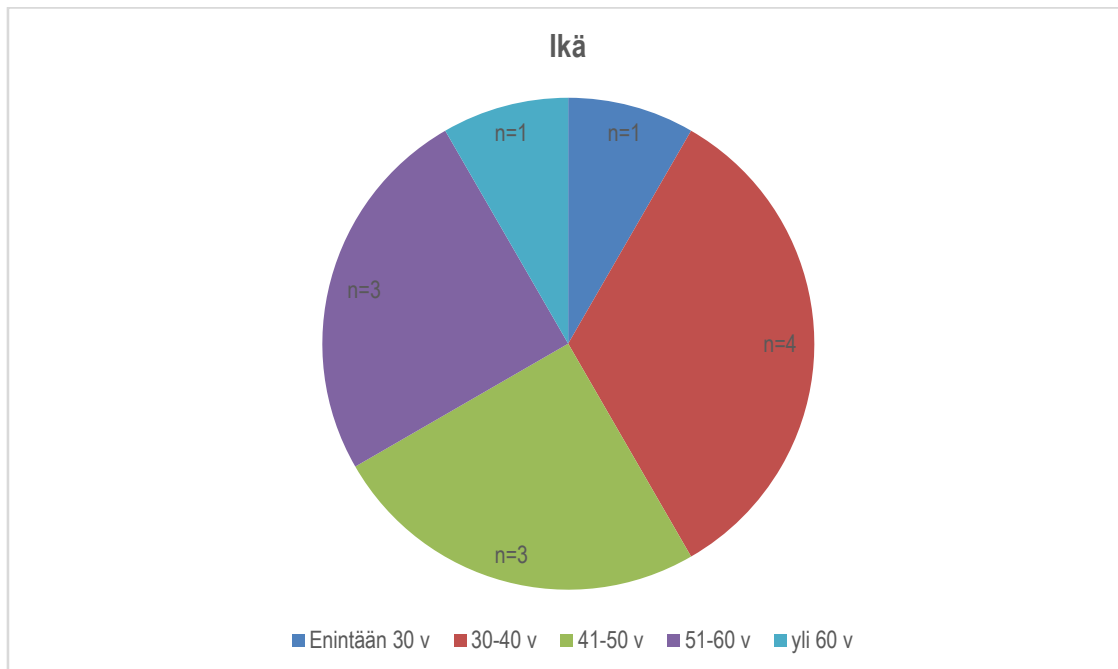
Aineisto analysoitiin Webropol-ohjelmalla ja tulosten graafisessa esittämisessä hyödynnettiin Microsoft Exceliä.

5 KYSELYN TULOKSET

Lomakkeen alussa kysyttiin perustietoina vastaajien ikä ja se, olivatko he luomutuottajia ja kuinka kauan he olivat toimineet luomussa. Lomakkeen ensimmäisessä osassa kysyttiin vastaajien tottumuksia ja syitä osallistua koulutuksiin ja hakea tietoa luomusta. Ensimmäisen osan vastausvaihtoehdot sisälsivät niin verkon kautta tapahtuvia tiedonhaku- ja koulutusmenetelmiä kuin lähitapaamisia. Lomakkeen toisessa osassa keskityttiin pelkästään verkon kautta tapahtuvaan tiedonsaantiin ja kysyttiin vastaajien kokemuksia erilaisista menetelmistä sekä aikomuksistaan hankkia tulevaisuudessa tietoa verkon kautta.

5.1 Vastaajat

Kyselyyn vastasi 12 viljelijää. Vastaajat olivat iältään pääasiassa 30–60-vuotiaita. Vastaajista yksi oli enintään 30-vuotias ja yksi yli 60-vuotias. Vastaajien ikäjakauma on esitetty kuviossa 3.

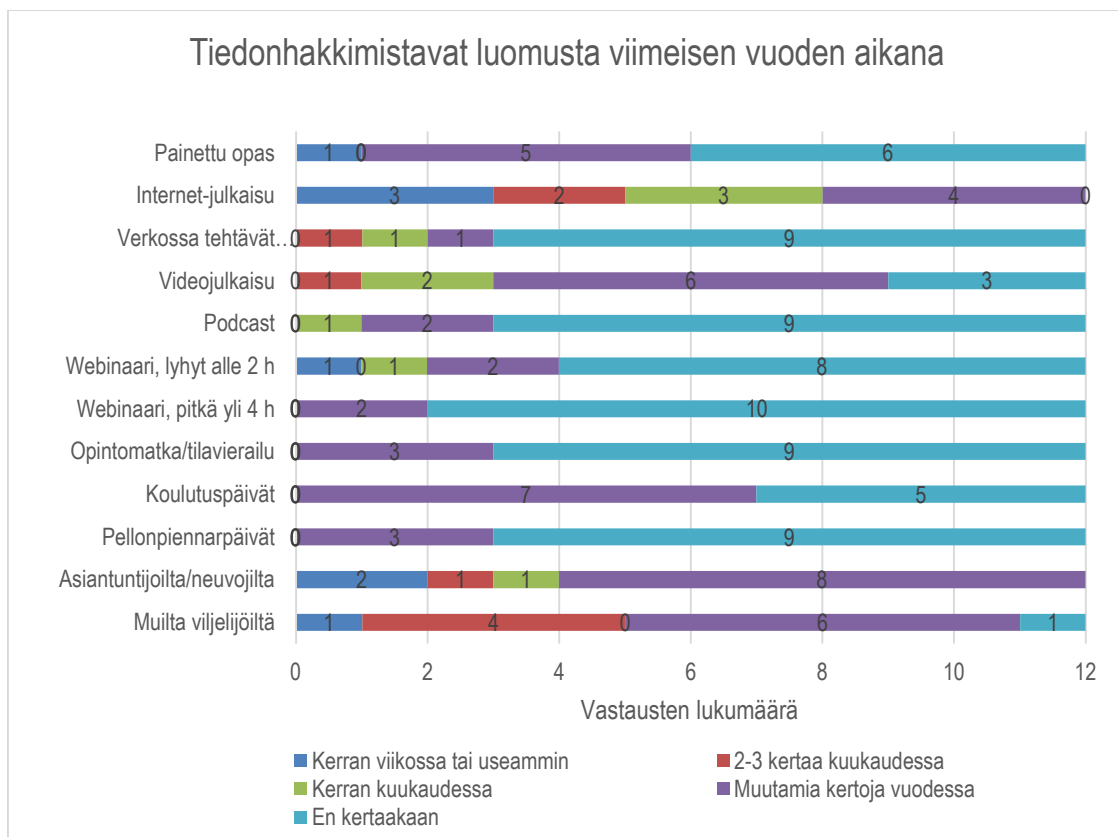

KUVIO 3. Vastaajien ikäjakauma

Yksi vastaajista ei ollut luomutuottaja, mutta oli kiinnostunut luomutuotannon menetelmistä. Yksitoista vastaajaa ilmoitti olevansa jo luomussa ja heidän kokemuksensa luomutuotannossa

vaihteli alle vuodesta yli 20 vuoteen. Kahdella vastaajalla luomutuotannon kokemusta oli yli 20 vuotta.

Kolmannessa kysymyksessä selvitettiin, mistä lähteistä viljelijät ovat hankkineet luomutuotantoon liittyvää tietoa viimeisen vuoden aikana. Käytetyimmät tiedonhaku lähteet olivat internet-julkaisut sekä asiantuntijat ja neuvojat. Näitä lähteitä olivat kaikki vastaajat käyttäneet viimeisen vuoden aikana. Vähiten käytetty tiedonhaku lähte oli pitkä, yli neljän tunnin webinaari, jota kymmenen vastaajaa ei ollut käyttänyt kertaakaan viimeisen vuoden aikana (kuvio 4).

KUVIO 4. Viljelijöiden tiedonhaku lähteet luomutuotannosta viimeisen vuoden aikana

Asiantuntijoilta ja neuvojilta oli tietoa hakenut kahdeksan viljelijää muutamia kertoja viimeisen vuoden aikana, kaksi viljelijää vastasi hakevansa tietoa kerran viikossa tai useammin, yksi viljelijä kahdesta kolmeen kertaa vuodessa ja yksi viljelijä kerran kuukaudessa. Myös muilta viljelijöiltä saadut kokemukset ja neuvot ovat suosittu tapa hankkia tietoa luomusta. Puolet viljelijöistä vastasi hakeneensa tietoa muilta viljelijöiltä muutamia kertoja vuodessa, neljä vastaajaa kahdesta kolmeen kertaan vuodessa ja yksi vastaaja kerran viikossa. Yksi vastaaja ei ollut hankkinut kertaakaan tietoa luomutuotannosta muilta viljelijöiltä viimeisen vuoden aikana.

Erilaisista tilaisuuksista suosituimmaksi osoittautui koulutuspäivät, joihin seitsemän vastasi osallistuneensa muutamia kertoja, mutta viisi vastaajaa ei kertaakaan viimeisen vuoden aikana. Pellonpiennarpäiville sekä opintomatkoille tai tilavierailuille yhdeksän vastaajaa ei ollut osallistunut kertaakaan ja kolme vastaajaa muutamia kertoja viimeisen vuoden aikana.

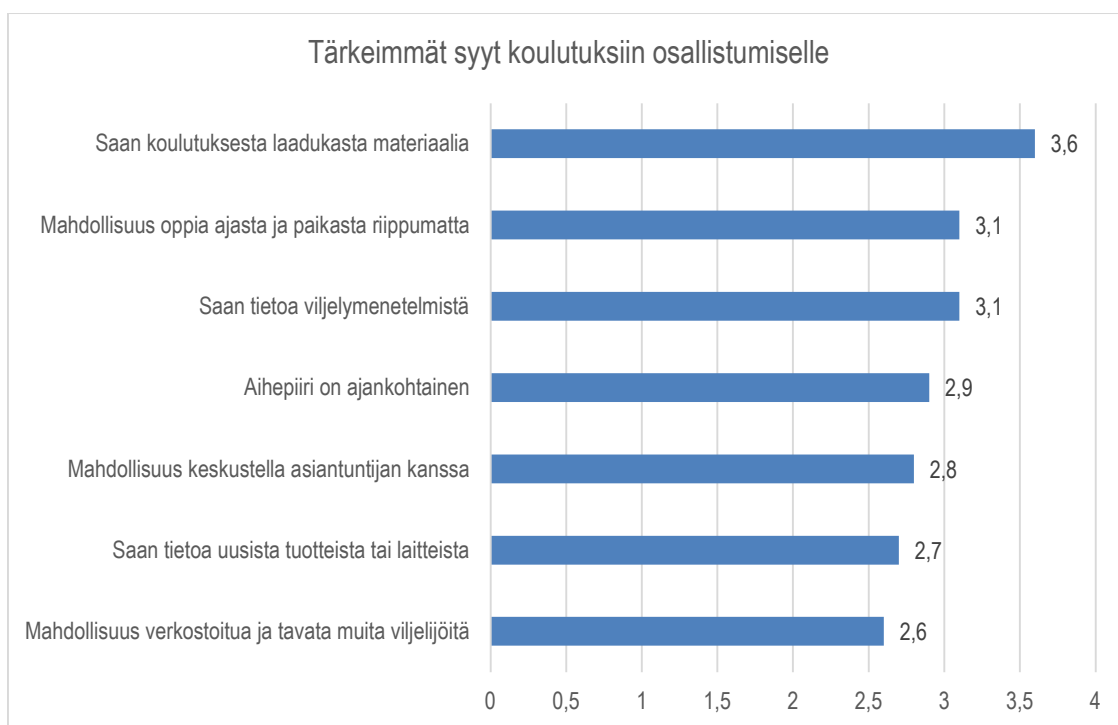
Internet-julkaisut ovat käytetyin tiedonhakulähde, joita kaikki vastaajat ilmoittivat käyttäneensä tiedonhakuun viimeisen vuoden aikana. Kolme vastaajaa ilmoitti käyttäneensä internet-julkaisuja tiedonhakuun kerran viikossa tai useammin ja kolme vastaajaa kerran kuukaudessa. Kaksi vastaajaa oli hakenut tietoa internet-julkaisuista kahdesta kolmeen kertaan kuukaudessa ja neljä vastaajaa muutamia kertoja viimeisen vuoden aikana. Videojulkaisutkin ovat melko suosittu tiedonhakulähde, joita puolet vastaajista ilmoitti käyttäneensä tiedonhakuun muutamia kertoja viimeisen vuoden aikana, kaksi vastaajaa kerran kuukaudessa ja yksi vastaaja kahdesta kolmeen kertaan kuukaudessa. Kolme vastaajaa ei ollut käyttänyt kertaakaan videojulkaisuja tiedonhakuun viimeisen vuoden aikana. Podcasteja tai verkossa tehtäviä harjoituksia ja testejä yhdeksän vastaajaa ei ole käyttänyt kertaakaan tiedonhakuun viimeisen 12 kuukauden aikana. Painetut oppaat ovat myös melko harvoin käytetty tiedonhakulähde: kuusi vastaajaa ei ole käyttänyt painettuja oppaita kertaakaan tiedonhakuun. Viisi vastaajaa käyttää painettuja oppaita muutamia kertoja vuodessa tiedonhakuun ja yksi vastaaja kerran viikossa.

Pitkät, yli neljän tunnin webinaarit osoittautuvat vähiten käytetyksi tiedonhakulähteeksi. Kymmenen vastaajaa ei ole hakenut kertaakaan tietoa pitkistä webinaareista viimeisen vuoden aikana ja kaksi vastaajaa muutamia kertoja vuodessa. Lyhyet webinaarit ovat vastaajien keskuudessa hieman suosituimpia tiedonhakulähteitä. Näihinkään kahdeksan vastaajaa ei ole osallistunut kertaakaan viimeisen vuoden aikana, mutta yksi vastaaja on hakenut lyhyistä webinaareista tietoa kerran viikossa, yksi kerran kuukaudessa ja kaksi vastaajaa muutamia kertoja vuodessa.

Puolet vastaajista ilmoitti käyttävänsä muitakin tiedonhakulähteitä, joiksi oli mainittu Facebookin emolehmiäryhmä sekä luomuviljelijäryhmä.

5.2 Luomukoulutuksen tarpeet

Kyselyssä haluttiin selvittää, mitkä syyt motivoivat vastaajia osallistumaan koulutuksiin. Neljännessä kysymyksessä kysyttiin, kuinka tärkeitä lomakkeessa annetut syyt ovat koulutustilaisuuksille osallistumiselle. Vastausvaihtoehdot olivat asteikolla 'erittäin tärkeää' (4), 'tärkeää' (3), 'kohtalaisen tärkeää' (2) tai 'ei lainkaan tärkeää' (1). Kysymykseen oli mahdollista vastata myös 'en osaa sanoa', mutta vertailtaessa vastauksia tämän vaihtoehdon arvo poistettiin keskiarvosta. Vastausten pisteytys on esitetty kuviossa 5.

KUVIO 5. Tärkeimmät syyt koulutukseen osallistumiselle

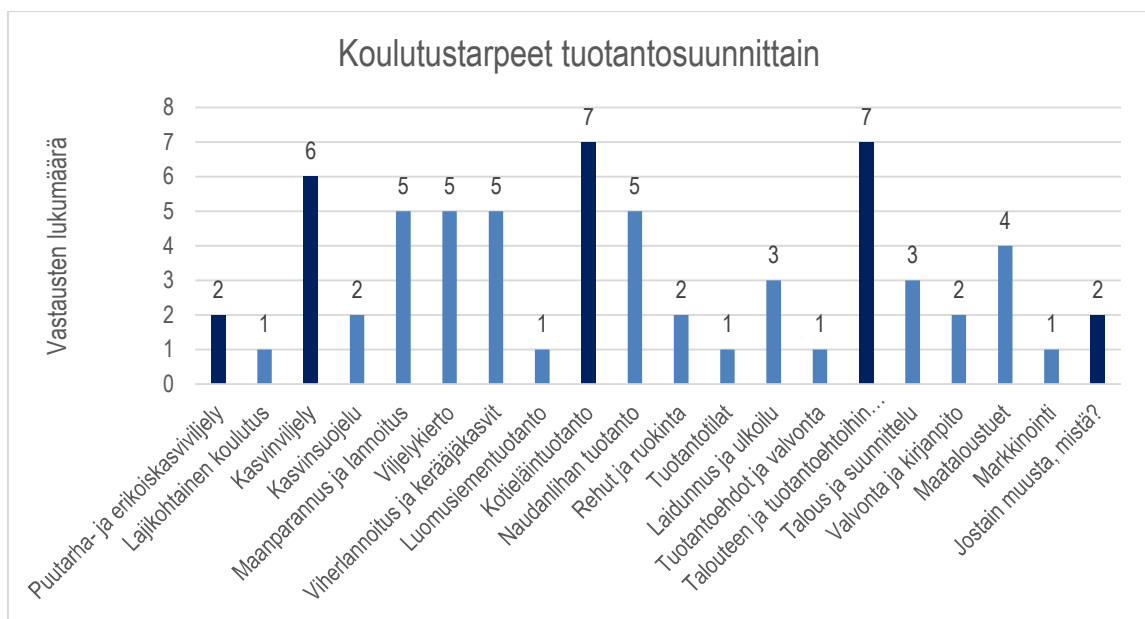
Kaikki mainitut syyt olivat vastaajien mielestä keskimäärin tärkeitä, mutta järjestyksessä tärkeimmäksi syyksi osoittautui koulutuksesta saatava materiaali ja vähiten tärkeimmäksi mahdollisuus verkostoitua ja tavata muita viljelijöitä. Muita tärkeitä syitä koulutuksiin osallistumiselle oli mahdollisuus antaa avoimessa vaihtoehdossa. Näitä olivat ”Vaihtelua arkeen, kun lähtee välillä pois omalta tilalta” ja ” Tallenteet on hyviä, voi katsoa ja palauttaa mieleen myöhemminkin. Itseään koskettavat ja kiinnostavat aiheet saa osallistumaan koulutuksiin, uudelle aloittelevalle luomutuottajalle varsinkin paljon kiinnostavia aiheita”.

Vastaajilta kysyttiin, mistä aihepiireistä koulutuksia kaivattaisiin. Viidennessä kysymyksessä vastaajan tuli valita annetuista vaihtoehdoista vähintään yksi tuotantosuunta ja kunkin tuotantosuunnan alta avautuvista tarkentavista vaihtoehdoista vähintään yksi aihepiiri, josta haluaisi koulutuksia (kuvio 6).

☒	Puutarha- ja erikoiskasviljely	
☐	Lajikohtainen koulutus	<input type="text"/>
☐	Kasvinsuojelu	
☐	Biologinen torjunta	
☐	Viljelykierto	
☐	Viherlannoitus ja kerääjäkasvit	
☐	Gluteeniton viljelykierto	
☒	Kasvinviljely	
☐	Kasvinsuojelu	
☐	Maanparannus ja lannoitus	
☐	Viljelykierto	
☐	Viherlannoitus ja kerääjäkasvit	
☐	Luomusiementuotanto	
☒	Kotieläintuotanto	
☐	Maidontuotanto	
☐	Naudanlihan tuotanto	
☐	Sikatuotanto	
☐	Siipikarjatuotanto	
☐	Rehut ja ruokinta	
☐	Terveydenhoito	
☐	Tuotantotilat	
☐	Laidunnus ja ulkoilu	
☐	Tuotantoehdot ja valvonta	
☒	Talouteen ja tuotantoehtoihin liittyvät aiheet	
☐	Talous ja suunnittelu	
☐	Valvonta ja kirjanpito	
☐	Maataloustuet	
☐	Markkinointi	
☒	Jostain muusta, mistä?	<input type="text"/>

KUVIO 6. Kysymyksen 5 vastausvaihtoehdot

Kaksi vastaajaa haluaisi puutarha- ja erikoiskasvien viljelyyn liittyvää koulutusta ja lajikekohtaisena koulutuksena mainittiin mansikan viljely. Puolet vastaajista (6) halusi koulutusta kasvinviljelystä, jossa suosituimmat aihepiirit olivat maanparannus ja lannoitus, viljelykierto sekä viherlannoitus ja kerääjäkasvit. Kaksi vastaajista halusi kasvinsuojeluun liittyvää koulutusta ja yksi koulutuksia luomusiementuotannosta. Seitsemän vastaajaa halusi kotieläintuotantoon liittyvää koulutusta, jossa eniten haluttiin koulutusta naudanlihan tuotannosta sekä laidunnuksesta ja ulkoilusta. Talouteen ja tuotantoehtoihin liittyvää koulutusta halusi niin ikään seitsemän vastaajaa. Aihepiiristä suosituimmat olivat maataloustukiin sekä talouteen ja suunnitteluun liittyvät koulutukset. Erittely vastaajien koulutustarpeista on esitetty kuviossa 7.

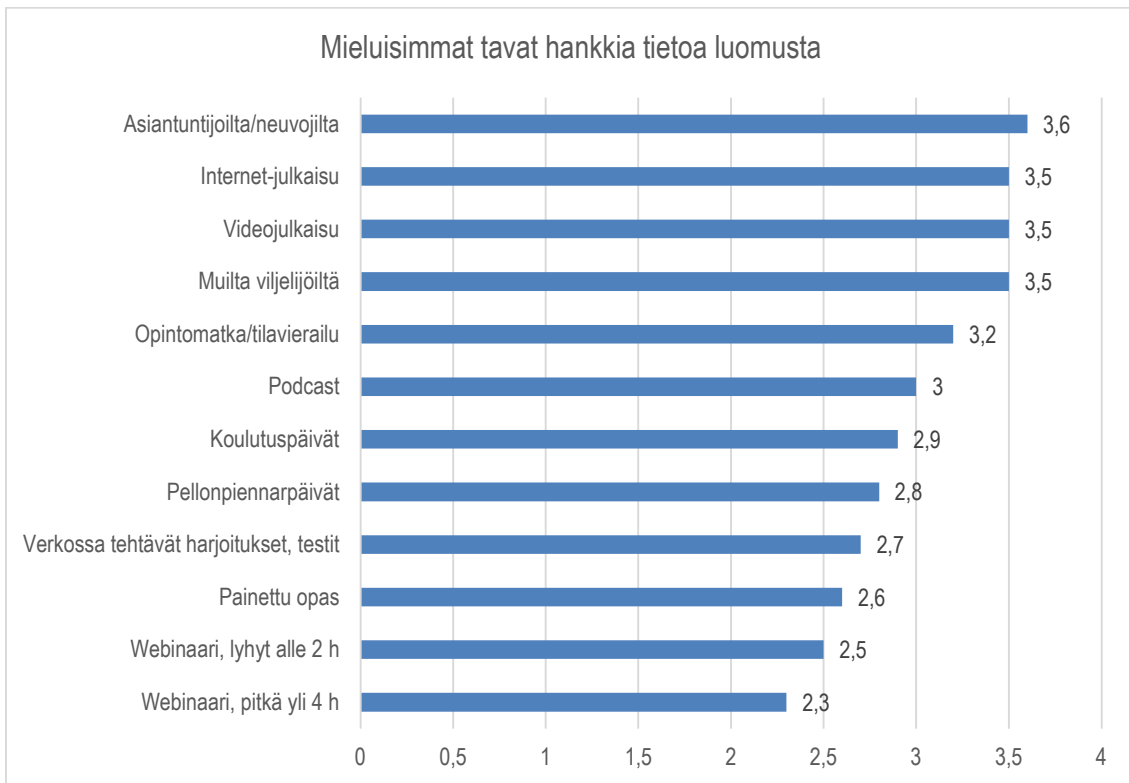

KUVIO 7. Vastaajien koulutustarpeet

Muita koulutusaiheita oli mahdollista esittää vaihtoehdossa 'jostain muusta, mistä?'. Vaihtoehdon valitsi kaksi vastaajaa ja ehdotetut aihepiirit olivat emolehmätuotanto, uudet lajikkeet kasvinviljelypuolelta sekä palkokasvit ja typensitojakasvit.

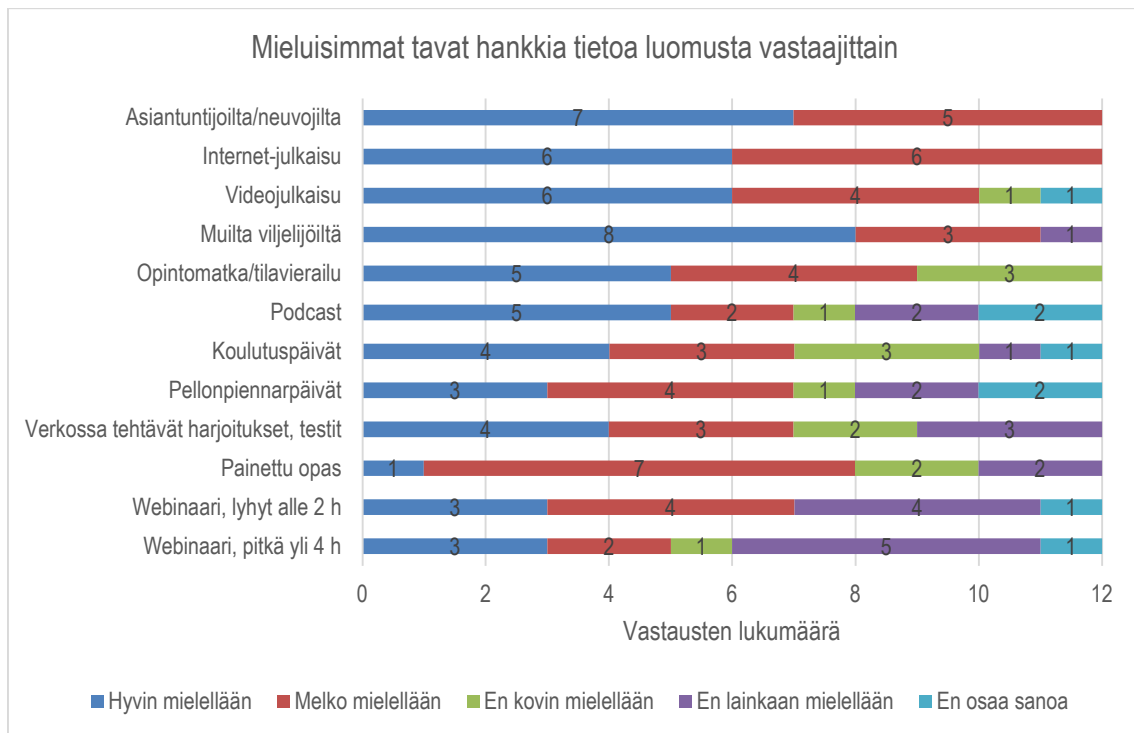
Kyselyssä haluttiin selvittää, mitkä ovat viljelijöistä mieluisimmat tavat hankkia tietoa tulevaisuudessa. Kysymyksessä 6 vastattiin, kuinka mielellään viljelijät hankkivat tietoa tulevaisuudessa perinteisistä koulutustapahtumista ja tiedonhaku- ja verkko-tiedonhaku- ja koulutuslähteistä. Vastausvaihtoehdot olivat asteikolla 'hyvin mielellään' (4), 'melko mielellään' (3), 'en kovin mielellään' (2) tai 'en lainkaan mielellään' (1). Kysymykseen oli mahdollista vastata

myös 'en osaa sanoa', mutta vertailtaessa vastauksia tämän vaihtoehdon arvo poistettiin keskiarvosta. Vastausten pisteytys on esitetty kuviossa 8.

KUVIO 8. Mieluisimmat tavat hankkia tietoa luomusta

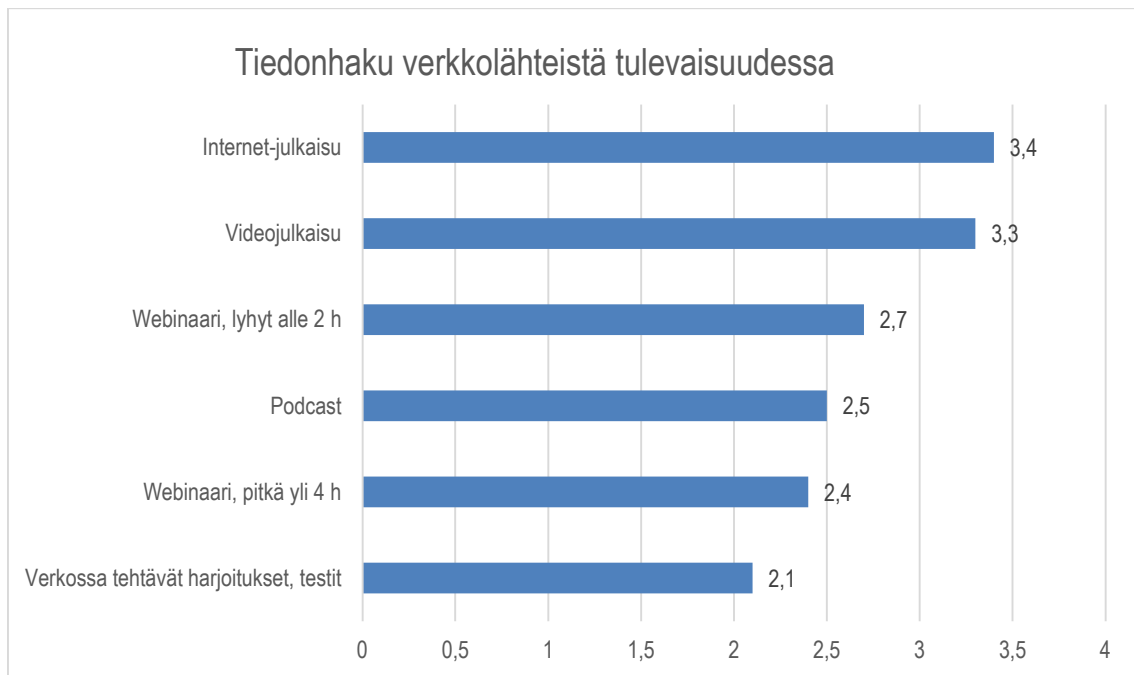
Mieluisimmat tavat hankkia tietoa luomusta ovat asiantuntijat ja neuvojat sekä internet-julkaisut. Kaikki vastaajat ilmoittivat hankkivansa tietoa näistä lähteistä tulevaisuudessa joko 'hyvin mielellään' tai 'melko mielellään'. Myös videojulkaisuista ja muilta viljelijöiltä lähes kaikki viljelijät vastasivat hankkivansa tietoa 'hyvin mielellään' tai 'melko mielellään'. Kokonaisarviossa pitkät webinaarit olivat vähiten mieluisin tapa hankkia tietoa, sillä viisi vastaajaa ei hankkisi lainkaan mielellään tietoa tätä kautta, tosin puolet vastaajista osallistuisi myös pitkiin webinaareihin hyvin tai melko mielellään. Kuvioista 9 voi havaita, että muissa tavoissa hankkia tietoa mielipiteet hajosivatkin enemmän 'hyvin mielellään' ja 'ei lainkaan mielellään' vaihtoehtojen välillä.

KUVIO 9. Mieluisimmat tavat hankkia tietoa luomusta vastaajittain

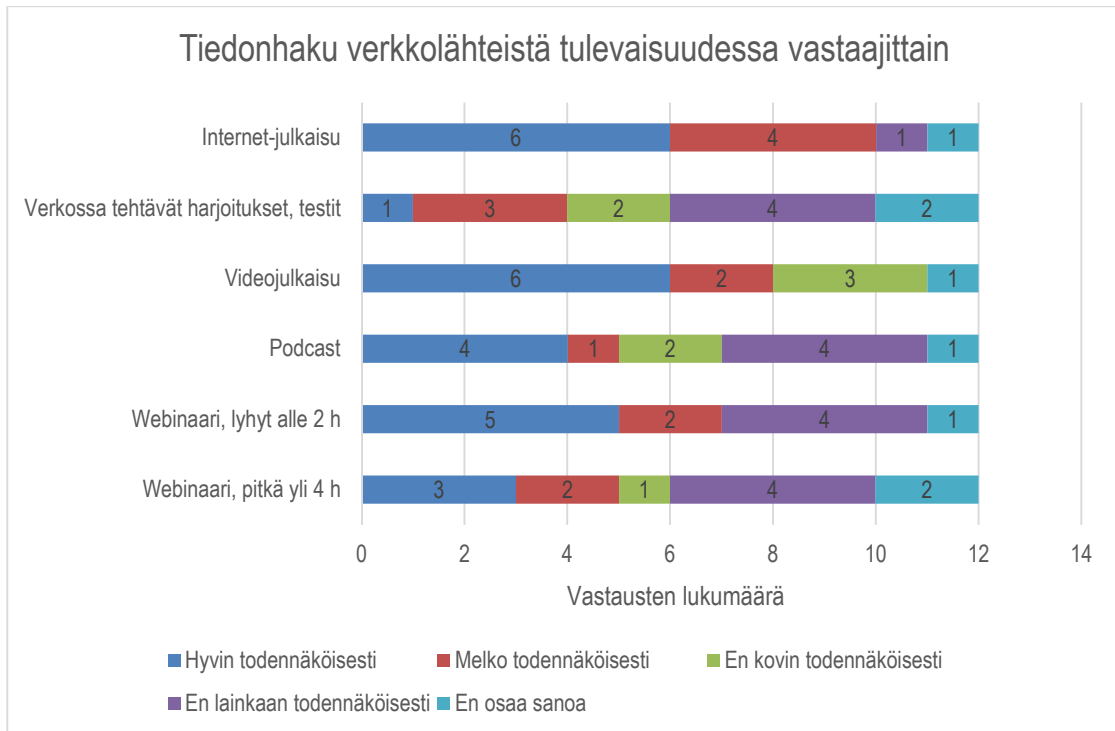
Muita tapoja hankkia tietoa luomusta oli mahdollista esittää vastausvaihtoehdossa 'muu, mikä?', johon vastaaja pystyi antamaan kommenttinsa. Vaihtoehdon valitsi kolme vastaajaa ja avoimeen kenttään oli mainittu luomuviljelijäryhmä Facebookissa. Myös videoista oli kommentoitu, että ne ovat 'ok, kunhan puhuja on sujuvasanainen, ettei nukahda.'

Lomakkeen toisessa osassa kysyttiin, kuinka todennäköisesti vastaajat hankkivat tietoa eri verkossa toteutettavista koulutuksista tai kanavista tulevaisuudessa. Vastausvaihtoehdot olivat 'hyvin todennäköisesti' (4), 'melko todennäköisesti' (3), 'en kovin todennäköisesti' (2) ja 'en lainkaan todennäköisesti' (1). Kysymykseen oli mahdollista vastata myös 'en osaa sanoa', mutta vertailtaessa vastauksia tämän vaihtoehdon arvo poistettiin keskiarvosta. Vastausten pisteytys on esitetty kuviossa 10.

KUVIO 50. Vastaajien näkemys siitä, miten todennäköisesti he tulevaisuudessa hakevat tietoa eri verkossa toteutettavista koulutuksista tai kanavista

Tulosten mukaan vastaajat hakevat tulevaisuudessa tietoa todennäköisimmin Internet-julkaisuista ja videojulkaisuista. Puolet vastaajista ilmoitti hakevansa edellä mainituista kanavista tietoa hyvin todennäköisesti, mutta kolme vastaajaa ei kuitenkaan käyttäisi videojulkaisuja tiedonhakuun kovin todennäköisesti ja yksi vastaaja ei käyttäisi internet-julkaisuja lainkaan todennäköisesti tiedonhakuun. Vertailussa kaikista epätodennäköisimmäksi tiedonhakukanavaksi jäivät verkossa tehtävät harjoitukset tai testit. Kuten kuviosta 11 on nähtävissä, muissa vastausvaihtoehdoissa hajontaa oli enemmän. Vastausmäärät todennäköisesti eri tiedonhakukanavia käyttävien vastaajien ja vastaajien, jotka eivät todennäköisesti käytä kyseisiä kanavia tiedonhakuun, kesken olivat lähes yhtä suuret.

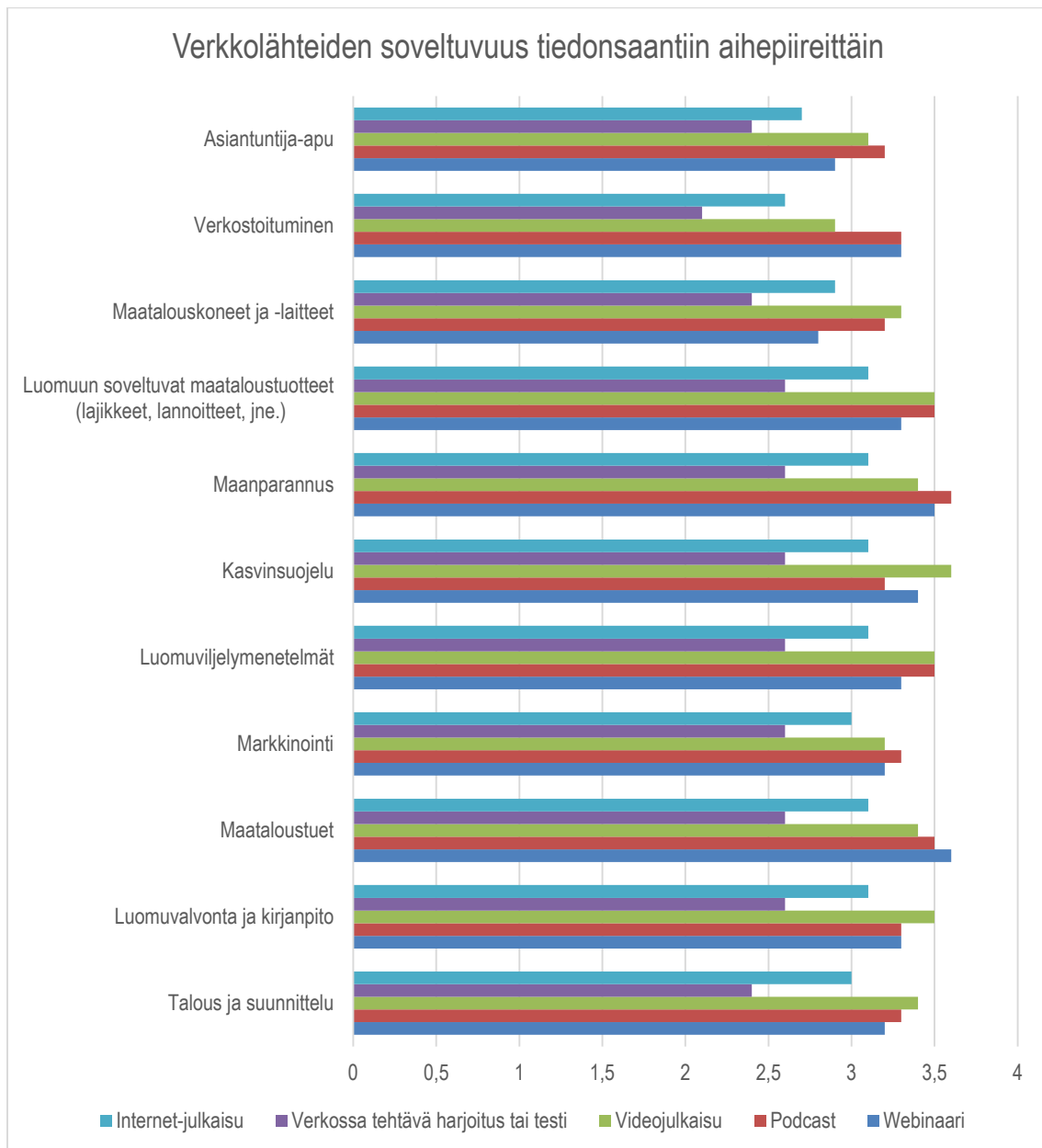

KUVIO 61. Vastausten hajonta kysymykseen 'Kuinka todennäköisesti hankit tietoa eri verkossa toteutettavista koulutuksista tai kanavista tulevaisuudessa?'

Muita verkossa käytettäviä tapoja hankkia tietoa luomusta oli mahdollista esittää vastausvaihtoehdossa 'muu, mikä?', johon vastaaja pystyi antamaan kommenttinsa. Vaihtoehdon valitsi kolme vastaajaa ja avoimeen kenttään oli mainittu luomuviljelijäryhmä Facebookissa.

5.3 Kokemukset verkon kautta tapahtuvasta tiedonsaannista

Kyselyssä selvitettiin, miten hyvin verkosta löytyvät materiaalit ja verkon kautta tapahtuvat tilaisuudet soveltuvat tiedonsaantiin eri aihepiireistä. Vastausvaihtoehdot olivat 'erittäin hyvin' (4), 'hyvin' (3), 'huonosti' (2) ja 'erittäin huonosti' (1). Kysymykseen oli mahdollista vastata myös 'en osaa sanoa', mutta vertailtaessa vastauksia tämän vaihtoehdon arvo poistettiin keskiarvosta. Kuviossa 12 on esitetty, kuinka hyvin vastaajien mielestä erilaiset verkosta löytyvät materiaalit ja verkon kautta tapahtuvat tilaisuudet soveltuvat tiedonsaantiin eri aihepiireistä.

KUVIO 72. Verkkolähteiden soveltuvuus tiedonsaantiin aihepiireittäin

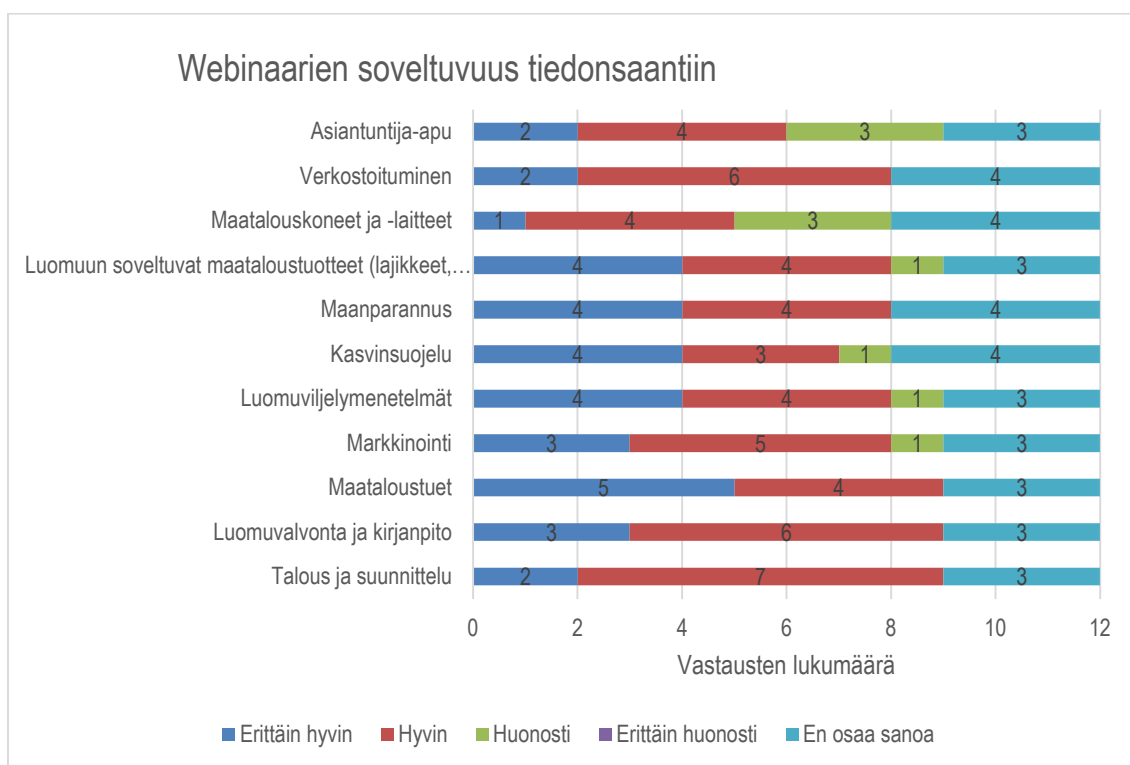
Vastausten mukaan videojulkaisujen, podcastien ja webinaarien koetaan soveltuvan tiedonsaantiin parhaiten ja internet-julkaisujen keskimäärin hyvin. Verkossa tehtävien harjoitusten ja testien koetaan soveltuvan keskimäärin huonosti tiedonsaantiin eri aihepiireistä.

Eri aihepiireistä asiantuntija-apuun, verkostoitumiseen, markkinointiin sekä maatalouskoneisiin ja laitteisiin liittyvään tiedonsaantiin erilaiset verkkolähteet ja verkon kautta tapahtuvat koulutukset soveltuvat vastaajien mielestä heikommin. Maanparannukseen liittyvien aiheiden tiedonsaantiin koetaan podcastien soveltuvan parhaiten ja kasvinsuojeluaiheiden tiedonsaantiin videojulkaisut soveltuvat parhaiten. Maataloustukiaiheiden tiedonsaantiin soveltuvat parhaiten webinaarit.

5.3.1 Webinaarit

Kyselyn tulosten mukaan webinaareihin osallistuminen ei ollut kovin yleistä. Kaksi osallistujaa oli osallistunut pitkiin webinaareihin muutamia kertoja viimeisen vuoden aikana ja lyhyisiin webinaareihin oli osallistunut yksi vastaaja kerran viikossa tai useammin, yksi vastaaja kerran kuukaudessa ja kaksi vastaajaa muutamia kertoja viimeisen vuoden aikana.

Kuviossa 13 on esitetty vastausten lukumäärä webinaarien soveltuvuudesta annettujen aihepiirien tiedonsaantiin. Pääsääntöisesti vastaajien mielestä webinaarit soveltuvat 'erittäin hyvin' tai 'hyvin' tiedonsaantiin useimmista aihepiireistä. Asiantuntija-avun saamiseen ja maatalouskoneisiin ja -laitteisiin liittyvien aihepiirien tiedonsaantiin webinaarien koetaan soveltuvan huonommin.

KUVIO 83. Webinaarien soveltuvuus tiedonsaantiin eri aihepiireistä

Kuudesta vastaajasta, joilla oli jo kokemusta webinaareista, kolme osallistuisi jatkossakin lyhyisiin webinaareihin hyvin mielellään ja kolme vastaajaa melko mielellään. Viisi vastaajaa osallistuisi myös hyvin todennäköisesti ja yksi melko todennäköisesti lyhyisiin webinaareihin tulevaisuudessa. Pitkät webinaarit jakoivat enemmän mielipiteitä. Kolme vastaajaa osallistuisi jatkossa pitkiin webinaareihin hyvin mielellään ja yksi melko mielellään. Sen sijaan yksi vastaaja ei osallistuisi pitkäin webinaariin kovin mielellään ja yksi ei lainkaan mielellään. Kuitenkin neljä vastaajaa

hankkisi tulevaisuudessa tietoa pitkästä webinaarista hyvin todennäköisesti, mutta yksi vastaajista ei kovin todennäköisesti ja yksi ei osaa sanoa.

Lomakkeella annettiin seuraavat mielipiteet ja palauteet webinaareista.

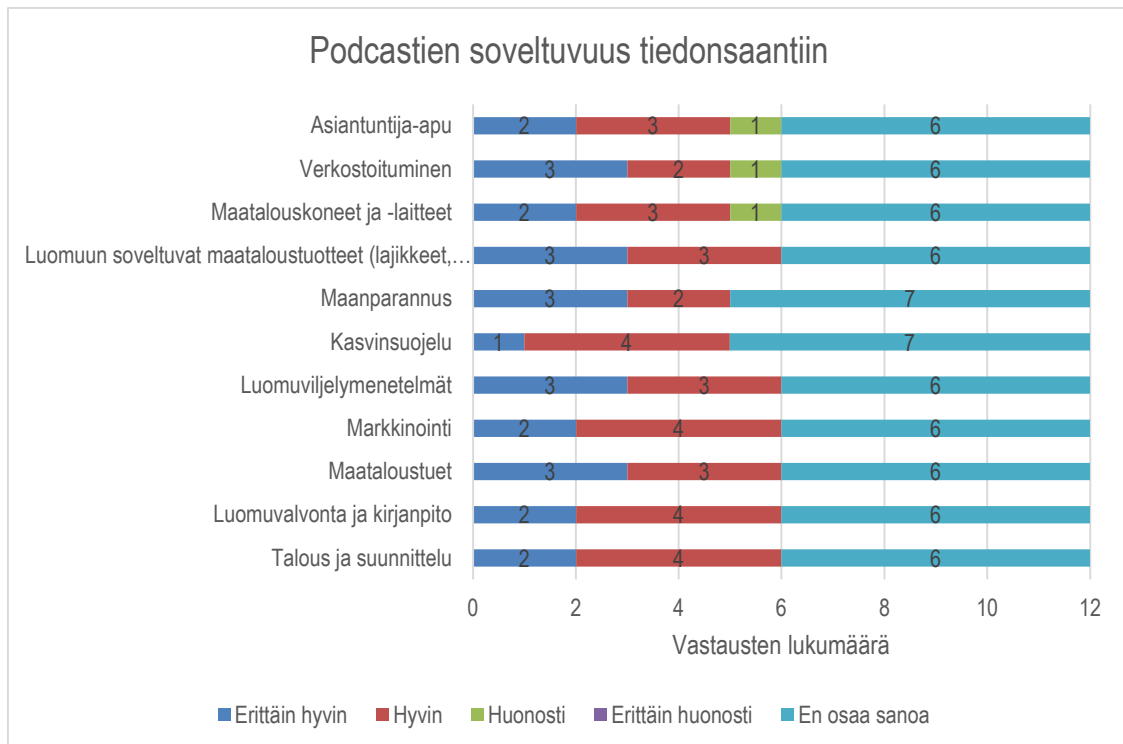
En itse henkilökohtaisesti pidä webinaareista.

Puhujat pitää olla hyviä puhumaan, siis ulostuonti. Hyvin herkästi mielenkiinto loppuu, jos puhuja puhuu liian hitaasti.

Hyvin on teknisesti toimineet webinaarit. Webinaareissa ei tule niin helposti esitettyä kysymyksiä/kommentteja vrt. paikan päällä tapahtuvat koulutukset.

5.3.2 Podcastit

Kyselyn tulosten mukaan podcastit olivat vähän käytetty menetelmä luomuaiheiden tiedonhakuun. Ainoastaan kolme vastaajaa oli ilmoittanut kuunnelleensa webinaareja viimeisen vuoden aikana. Kysyttäessä miten podcastit soveltuvat tiedonsaantiin eri aihepiireistä, puolet vastasikin vaihtoehdolla 'en osaa sanoa' (kuvio 14).

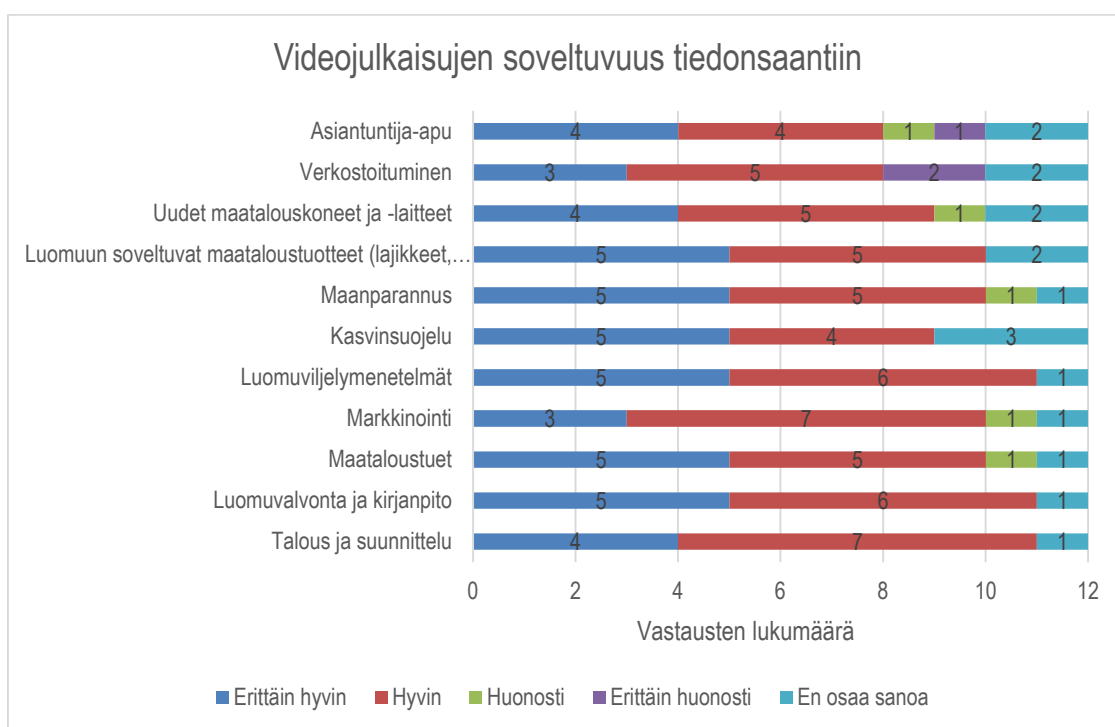
KUVIO 94. Podcastien soveltuvuus tiedonsaantiin eri aihepiireistä

Puolet vastaajista arvioi kuitenkin podcastien soveltuvan tiedonsaantiin eri aihepiireistä hyvin tai erittäin hyvin. Ainoastaan verkostoitumiseen ja maatalouskoneisiin ja -laitteisiin liittyvän tiedon sekä asiantuntija-avun saamiseen podcastien arveltiin soveltuvan huonosti.

Vastaajat, jotka olivat aikaisemmin kuunnelleet podcasteja, ilmoittivat käyttävänsä hyvin mielellään ja hyvin todennäköisesti myös jatkossa podcasteja tiedonhakuun.

5.3.3 Videojulkaisut

Videojulkaisut olivat melko yleinen tiedonhakukanava, jota yhdeksän vastaajaa oli käyttänyt tiedonhakuun viimeisen vuoden aikana. Yksi vastaaja oli käyttänyt videojulkaisuja tiedonhakuun kahdesta kolmeen kertaan kuukaudessa, kaksi vastaajaa kerran kuukaudessa ja kuusi vastaajaa muutamia kertoja vuodessa. Videojulkaisujen koettiin soveltuvan pääsääntöisesti hyvin tai erittäin hyvin tiedonsaantiin eri aihepiireistä (kuvio 15).

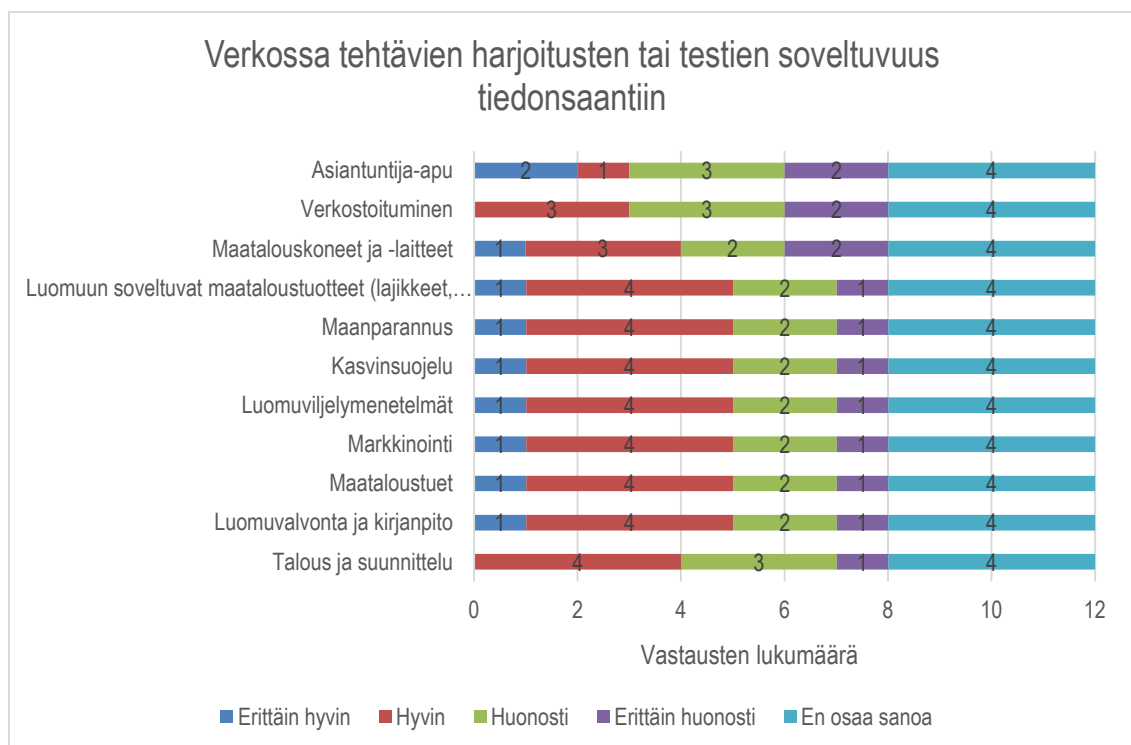
KUVIO 105. Videojulkaisujen soveltuvuus tiedonsaantiin eri aihepiireistä

Lähes kaikki vastaajat arvioivat videojulkaisujen soveltuvan tiedonsaantiin eri aihepiireistä hyvin tai erittäin hyvin. Muutama vastaaja arvioi verkkojulkaisujen soveltuvan verkostoitumiseen ja asiantuntija-apuun erittäin huonosti.

Vastaajista, jotka olivat aikaisemmin hankkineet tietoa luomusta videojulkaisuista, viisi vastaajaa käyttäisi tulevaisuudessakin videoita tiedon hankkimiseen hyvin mielellään, kaksi vastaajaa melko mielellään, mutta yksi vastaaja ei kovin mielellään. Kuusi vastasi hankkivansa myös jatkossa erittäin todennäköisesti tietoa videojulkaisuista ja yksi vastaaja melko todennäköisesti, mutta yksi vastaaja ei kovin todennäköisesti käyttäisi videojulkaisuja tiedonhakuun. Yksi vastaaja vastasi kysymykseen en osaa sanoa.

5.3.4 Verkossa tehtävät harjoitukset tai testit

Kyselyn mukaan verkossa tehtävät harjoitukset tai testit eivät olleet vastaajille kovin tuttuja. Ainoastaan kolme vastaajaa oli tehnyt tällaisia viimeisen vuoden aikana. Kysyttäessä verkossa tehtävien harjoitusten tai testien soveltuvuutta tiedonsaantiin eri aihepiireistä kolmannes vastaajista vastasi 'en osaa sanoa'. Vastausten lukumäärä eri vaihtoehtoihin on esitetty kuviossa 16.

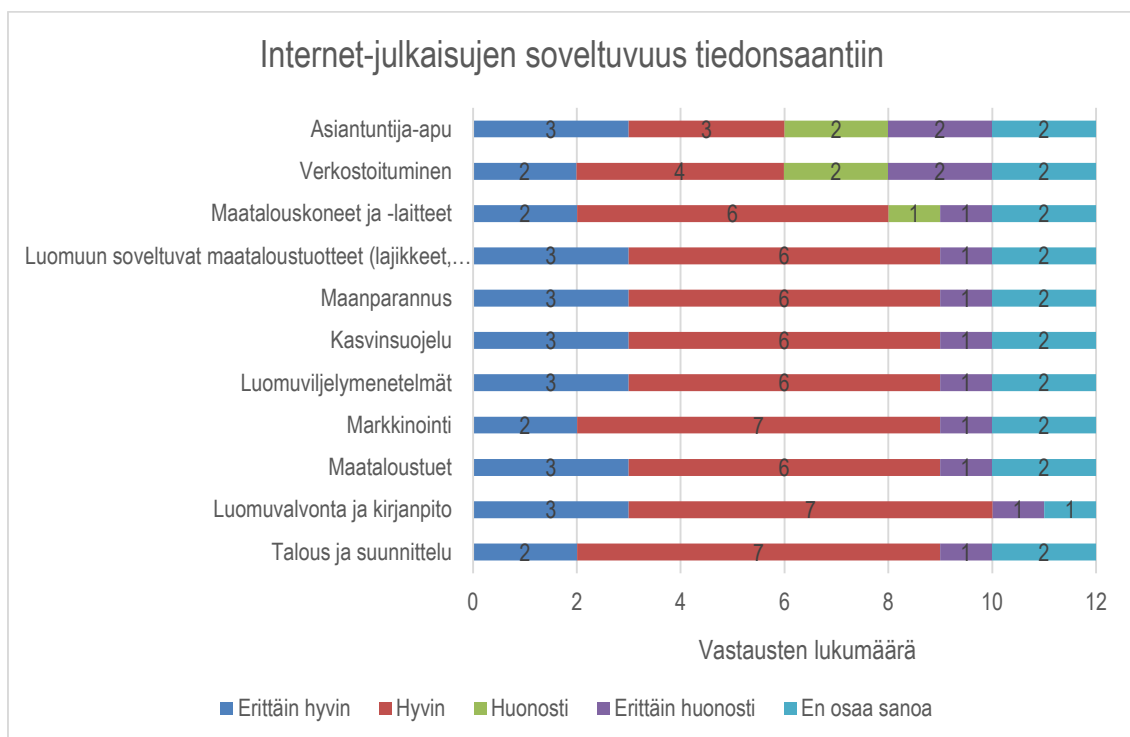
KUVIO 116. Verkossa tehtävien harjoitusten ja testien soveltuvuus tiedonsaantiin eri aihepiireistä

Mielipiteet harjoitusten ja testien soveltuvuudesta tiedonsaantiin jakautuivat vastaajien kesken melko tasaisesti niin, että lähes yhtä moni vastasi niiden soveltuvan erittäin hyvin tai hyvin tiedonsaantiin kuin huonosti tai erittäin huonosti. Verkostoitumiseen ja asiantuntija-avun saamiseen harjoitusten ja testien arvioitiin soveltuvan keskimäärin huonosti.

Vastaajista, joille verkossa tehtävät harjoitukset tai testit olivat jo tuttuja, kaksi vastasi tekevänsä verkkoharjoituksia ja -testejä tulevaisuudessakin melko todennäköisesti ja yksi ei kovin todennäköisesti.

5.3.5 Internet-julkaisut

Internet-julkaisut olivat vastaajien kesken käytetyin tiedonhakukanava verkossa, se oli kaikille vastaajille tuttu viimeisen vuoden ajalta. Kysyttäessä internet-julkaisujen soveltuvuudesta tiedonsaantiin, kysymykseen annettiin kuitenkin myös 'en osaa sanoa' -vastauksia (kuvio 17).

KUVIO 127. Internet-julkaisujen soveltuvuus tiedonsaantiin luomuaiheista

Pääasiassa internet-julkaisujen arvioitiin soveltuvan hyvin tai erittäin hyvin tiedonsaantiin eri aihepiireistä. Heikoimmin näiden arveltiin soveltuvan asiantuntija-avun saamiseen ja

verkostoitumiseen. Myös maatalouskoneista ja -laitteista saatavaan tietoon internet-julkaisujen vastattiin soveltuvan heikommin.

Puolet kahdestatoista vastaajasta vastasi hankkivansa tietoa internet-julkaisuista tulevaisuudessa hyvin mielellään ja puolet melko mielellään. Niin ikään puolet vastaajista vastasi myös hankkivansa hyvin todennäköisesti tietoa internet-julkaisuista tulevaisuudessa ja neljä vastaajaa melko todennäköisesti. Yksi vastaaja ei hanki tietoa internet-julkaisusta tulevaisuudessa lainkaan todennäköisesti ja yksi vastaaja ei osaa sanoa.

Internet-julkaisuista annettiin avoimeen vastauskenttään seuraavat kommentit:

ProAgrian sähköposteista ja Luomuliiton julkaisuista sekä FB:n luomuviljelijäryhmästä saa tietoa.

Hyviä julkaisuja on paljon, mutta niitä ei tahdo löytää. Verkossa löytyvät materiaalit tuntuvat luotettavilta.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tulosten mukaan vastaajia motivoi koulutukseen osallistumiseen eniten koulutuksesta saatava laadukas materiaali. Mahdollisuus oppia ajasta ja paikasta riippumatta nousi myös tärkeäksi syyksi koulutukseen osallistumiselle. Avoimeen kysymykseen kommentoitiin koulutustilaisuuksien tallenteista, joita pidettiin hyvänä, sillä niiden avulla aiheeseen pystyi palaamaan myöhemminkin. Voidaan siis ajatella, että koulutuksesta saatava konkreettinen materiaali, johon osallistuja voi palata itsenäisesti silloin kun hänelle sopii, on koulutukseen osallistujille tärkeää. Koulutukset viljelymenetelmistä ja ajankohtaisista aihepiireistä ovat tärkeitä osallistumisen syitä, mutta koulutukset uusista tuotteista tai laitteista jäivät tuloksissa alhaisemmalle tasolle. Vähiten tärkeä syy osallistua koulutukseen oli mahdollisuus verkostoitua ja tavata muita viljelijöitä.

Kysymykseen, mistä luomutuotannon aihepiireistä viljelijät haluaisivat koulutusta, ei vastausten perusteella noussut esille yksittäisiä aiheita, joista koulutusta eniten tarvittaisiin tai haluttaisiin. Vastaukset jakaantuivat melko tasaisesti kasvinviljelyyn, kotieläintuotannon ja talouden ja tuotantoehtojen aihepiirien kesken. Puutarha- ja erikoiskasviviljelyyn liittyvät aihepiirit saivat hieman vähemmän vastauksia, mutta se johtunee siitä, että kyseisen tuotantosuunnan viljelijöitä oli vastaajissa vähemmän. Voidaankin ajatella, että viljelijät haluavat kattavasti koulutuksia eri aihepiireistä.

Kolmannessa kysymyksessä selvitettiin, mistä lähteistä viljelijät ovat hankkineet luomutuotantoon liittyvää tietoa viimeisen vuoden aikana. Kaikkien vastaajien kesken käytetyimmät tiedonhakulähteet olivat internet-julkaisut sekä asiantuntijat ja neuvojat. Näitä tiedonhakukanavia olivat kaikki vastaajat käyttäneet viimeisen vuoden aikana. Vähiten käytetty tiedonhakulähde oli pitkä, yli neljän tunnin webinaari, joita kymmenen vastaajaa ei ole käyttänyt tiedonhakuun kertaakaan viimeisen vuoden aikana.

Lomakkeessa kysyttiin mieluisimpia ja todennäköisimpiä tapoja hankkia tietoa luomusta tulevaisuudessa. Kysymyksessä kuinka mielellään hankit tietoa tulevaisuudessa seuraavista lähteistä, mainituissa lähteissä olivat mukana verkon koulutus- ja tiedonsaantikanavien lisäksi myös lähikoulutukset ja -tapahtumat sekä painetut lähteet. Kysyttäessä kuinka todennäköisesti hankit tietoa tulevaisuudessa seuraavista lähteistä, mainituissa lähteissä olivat mukana vain verkon koulutus- ja tiedonsaantikanavat. Mieluisimmaksi tavaksi hankkia tietoa luomusta osoittautui

asiantuntijoilta ja neuvoilta saatava apu. Internet-julkaisut ja videojulkaisut nousivat toiseksi ja kolmanneksi mieluisimmaksi tavaksi ja nämä olivat myös todennäköisimmät tiedonhakukanavat verkkolähteistä. Muilta viljelijöiltä saatu tieto ja tilavierailut olivat vastausten perusteella myös hyvin mieluisia tapoja hankkia tietoa. Verkon kautta tapahtuvasta tiedonhankkimisesta webinaarit, etenkin pitkät webinaarit, sekä verkossa tehtävät harjoitukset tai testit olivat vähiten mieluisa tapa hankkia tietoa ja nämä olivat myös vähiten todennäköinen tiedonhankkimistapa tulevaisuudessa. Muutoin kuin verkon kautta tapahtuvasta tiedonhausta vähiten mieluisaksi osoittautui painetut oppaat, eli voidaan ajatella verkkojulkaisujen ohittaneen nämä suosiossaan.

Vastauksista voidaan päätellä, että vastaajat ovat tyytyväisiä kokemuksiinsa tiedonsaannistaan verkosta ja eri lähteistä tietoa hakeneet vastaajat käyttäisivät samoja lähteitä tulevaisuudessakin. Kaikki kyselyyn vastanneet olivat hakeneet tietoa luomusta **internet-julkaisuista** viimeisen vuoden aikana. Vastaajat arvioivat niiden soveltuvan hyvin tiedonsaantiin eri aihepiireistä ja vastausten perusteella niistä hankitaan tietoa jatkossakin mielellään. Internet-julkaisujen lähteinä mainittiin ProAgrian sähköpostit, Luomuliiton julkaisut ja Facebookin luomuviljelijäryhmä. Kommentin mukaan internet-julkaisuja pidettiin luotettavina, mutta ongelmaksi koettiin julkaisujen löytyminen. **Videot** olivat melko yleinen tiedonhakukanava vastaajien kesken, niitä oli käyttänyt yhdeksän vastaajaa viimeisen vuoden aikana. Lähes kaikki vastaajat arvioivat videojulkaisujen soveltuvan tiedonsaantiin eri aihepiireistä hyvin tai erittäin hyvin ja vastaajat, jotka olivat aikaisemmin hankkineet tietoa luomusta videojulkaisuista, vastasivat hankkivansa todennäköisesti niistä tietoa myös jatkossa. **Webinaareihin** aikaisemmin osallistuneet vastaajat osallistuvat pääsääntöisesti hyvin mielellään tai melko mielellään tulevaisuudessakin webinaareihin ja arvioivat todennäköisesti sellaisiin osallistuvansakin. Mieli-pide-eroja on havaittavissa kuitenkin lyhyiden ja pitkien webinaarien välillä: pitkät webinaarit ovat vähemmän mieluisia, mutta niihinkin kuitenkin todennäköisesti osallistuttaisiin. Kyselyn tulosten mukaan **podcastit** olivat vähän käytetty menetelmä luomuaiheiden tiedonhakuun. Ainoastaan kolme vastaajaa oli ilmoittanut kuunnelleensa podcasteja viimeisen vuoden aikana. Vastaajat, jotka olivat aikaisemmin kuunnelleet podcasteja, ilmoittivat kuitenkin käyttävänsä hyvin mielellään ja hyvin todennäköisesti podcasteja myös jatkossa tiedonsaantiin. **Verkossa tehtävät harjoitukset tai testit** eivät olleet vastaajille kovin tuttuja ja vain kolme vastaajaa oli tehnyt tällaisia viimeisen vuoden aikana. Kysyttäessä verkossa tehtävien harjoitusten tai testien soveltuvuutta tiedonsaantiin eri aihepiireistä, näiden koettiin soveltuvan huomattavasti muita verkko-oppimiskanavia huonommin tiedonsaantiin.

7 POHDINTA

Opinnäytetyöni tarkoituksena on selvittää, miten ja millaisista aiheista Pohjois-Pohjanmaan seudun luomuviljelijät ja luomumenetelmistä kiinnostuneet viljelijät haluaisivat koulutusta sekä kartoittaa heidän mielipiteitään ja kokemuksiaan verkon kautta tapahtuvasta koulutuksesta ja tiedonsaanista. Aineiston hankinta toteutettiin verkkokyselynä, josta lähetettiin linkki ProAgria Oulun luomuhankkeiden uutiskirjeen mukana 360 viljelijälle. Linkki kyselyyn julkaistiin myös hankkeen Facebook-sivuilla. Kysely avattiin 19.5. ja sen alkuperäinen vastausaika oli 31.5. saakka. Koska vastauksia saatiin tuohon mennessä vain kolme kappaletta, vastausaikaa jatkettiin 20.6. saakka ja lisäksi hankkeen työntekijät jakoivat kyselylinkkiä suoraan viljelijöille. Viljelijöille annettiin myös mahdollisuus vastata kyselyyn puhelinhaastattelulla ja tällä menetelmällä vastauksen antoi kolme viljelijää.

Webropolin seurantalaston mukaan kysely oli avattu 137 kertaa, vastaaminen oli aloitettu 20 kertaa, mutta vastauksia kyselyyn saatiin vain 12 kappaletta. Alhaiseen vastausmäärään merkittävänä syynä lienee kyselyn toteuttamisen ajankohta, joka osui samaan aikaan viljelijöiden kevättöiden kanssa. Ottaen huomioon, että varsinaisen opinnäytetyön valmistuminen siirtyi pitkälle syksyyn, lomakkeen julkaisua olisi kannattanut siirtää viljelijöiden kannalta vähemmän kiireiseen aikaan.

Kyselylomaketta laadittaessa yhtenä tärkeänä kriteerinä oli vastaamisen helppous. Lomake pyrittiin pitämään lyhyenä, jotta kysymysten määrä ei vähentäisi vastaamisinnostusta. Kysymysten asettelussa ja vaihtoehdoissa huomioitiin, että ne ovat yksiselitteisiä ja että vastausvaihtoehdoissa ei ole päällekkäisyyksiä. Kysymykset laadittiin saman tapaisten aihepiirien sisällä sarjoiksi ja vastausvaihtoehdot valittiin järjestysasteikoilta esimerkiksi 'erittäin hyvin', 'hyvin', 'huonosti', 'erittäin huonosti' ja 'en osaa sanoa'. Lomakkeen avoimet kysymykset oli mahdollista ohittaa vastaamatta. Monet vastaajat siirtyivät kyselylomakkeelle varmasti mobiililaitteen avulla. Tarkastellessani lomakkeen mobiiliversiota, havaitsin, että Webropol-kyselyn mobiiliversiossa sarjoina esitettävät kysymykset jakautuivat omiksi kysymyksikseen. Lomake on siis mobiiliversiossa vaikuttanut paljon pidemmältä ja se oli työläämpi täyttää kuin selainversiossa. Tämä voi osaltaan selittää sen, että niin moni vastaamaan aloittanut ei ollut vastannut lomaketta loppuun saakka. Kyselylomakkeen testaaminen olisi pitänyt tehdä siis myös mobiiliversiolla lomaketta suunniteltaessa, jotta tämä ominaisuus olisi tullut otettua huomioon ajoissa.

Kolme vastausta soittamalla viljelijöille ja käymällä lomake läpi puhelimitse. Viljelijät olivat puhelinhaastattelussa innokkaita kertomaan kokemuksistaan ja tuottamaan tietoa myös lomakkeen avoimiin kysymyksiin. Puhelinhaastattelulla toteutetussa selvityksessä vastaajilta saataisiin enemmän tietoa. Vastausten käsittely voisi toki olla hieman työläämpää, mutta toisaalta kattavaa informaatiota antavaan haastattelututkimukseen ei ehkä niin laajaa vastaajamäärää tarvittaisikaan.

LÄHTEET

Ammattiopisto Livia 2021. Luomumpi Varsinais-Suomi. Hakupäivä 15.10.2021.
<http://luomumpivs.livia.fi/>.

Baltic Sea Action Group 2021. Carbon Action. Hakupäivä 16.10.2021.
<https://carbonaction.org/fi/carbon-action-2/>.

Euroopan komissio 2021a. Luomutuotanto lyhyesti. Hakupäivä 24.8.2021.
https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/farming/organic-farming/organics-glance_fi#legislation.

Euroopan komissio 2021b. Luomualaa koskeva lainsäädäntö. Hakupäivä 24.8.2021.
https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/farming/organic-farming/legislation_fi.

Hakola, Noora. 2020. Koronaviruksen vaikutukset hanketoimintaan. Hakupäivä 18.10.2021.
<https://www.koillismaanleader.fi/assets/site/myotale/files/Koronan-vaikutukset-hanketoimintaan.pdf>.

Hankehaavi 2021a. Luonnonvara-alan tutkimushankekuvausten verkkohakemisto. Hakupäivä 14.10.2021. <http://www.hankehaavi.fi/>.

Hankehaavi 2021b. Tiedonhaku. Hakupäivä 14.10.2021.
<https://www.mitietorakenteet.fi/hankehaavi/index.php?MIT=haku>.

Helsingin yliopisto 2021. Luomu 2.0 – Tutkittua tietoa ja käytännön malleja regeneratiivisen luomuviljelyn kehittämisen tueksi. Hakupäivä 16.10.2021.
<https://researchportal.helsinki.fi/fi/projects/organic-20-regenerative-methods-in-organic-farming>.

Jyväskylän ammattikorkeakoulu 2021. Luomuliiketoiminnan kehittäminen Keski-Suomessa -koulutushanke. Hakupäivä 15.10.2021.
https://www.aitomaaseutu.fi/media/LuomuKS_loppuraportti_vs2.pdf.

Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu 2020. Luomu lentoon Kaakkois-Suomessa. Hakupäivä 15.10.2021. <https://www.xamk.fi/tutkimus-ja-kehitys/luomu-lentoon-kaakkois-suomessa/>.

Luomu 2.0 – Suomen kansallinen luomuohjelma vuoteen 2030. Maa- ja metsätalousministeriön julkaisuja 2021:13. Helsinki: Maa- ja metsätalousministeriö. Hakupäivä 13.9.2021. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-366-386-2>.

Luomuinstituutti 2021. Tutkimus- ja kehittämishankkeet. Hakupäivä 14.10.2021. <https://luomuinstituutti.fi/tutkimus-ja-kehittamishankkeet/>.

Luomuisa Satakunta 2021. Luomutuotannolla lisäarvoa ruokaketjuun. Hakupäivä 15.10.2021. <https://www.luomuisasatakunta.fi/>.

Luomussa vara parempi 2021. Hankkeesta. Hakupäivä 15.10.2021. <https://sites.google.com/a/luovapaja.com/luomussa-vara-parempi/>.

Luonnonmukaisen tuotannon kehittämistä koskevasta toimintasuunnitelmasta 2021. Euroopan komission tiedonanto COM/2021/141 final/2. Bryssel: Euroopan komissio. Hakupäivä 13.9.2021. [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=CELEX:52021DC0141R\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=CELEX:52021DC0141R(01)).

Pelloilta pöytään -strategia 2020. Euroopan komission tiedonanto COM/2020/381 final. Bryssel: Euroopan komissio. Hakupäivä 14.7.2021. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020DC0381&from=EN>.

ProAgria 2021a. Hankkeet. Hakupäivä 14.10.2021. https://www.proagria.fi/kehitystoiminta-ja-hankkeet/hankkeet?meta_tag=luomu.

ProAgria 2021b. Tuottavaa luomua -luomusiementuotannon vahvistaminen. Hakupäivä 15.10.2021. <https://www.proagria.fi/hankkeet/tuottavaa-luomua-luomusiementuotannon-vahvistaminen-15211>.

ProAgria Oulu 2021a. Osaamisella tehoa. Hakupäivä 15.10.2021. <https://www.proagriaoulu.fi/fi/osaamisella-tehoa/>.

ProAgria Oulu 2021b. Pohjoiset luomudemonstraatiot ja -verkostot. Hakupäivä 15.10.2021.
<https://www.proagriaoulu.fi/fi/pohjoiset-luomudemonstraatiot-ja-verkostot/>.

ProLuomu 2021. Luomuhankkeet. Hakupäivä 14.10.2021.
<https://proluomu.fi/kehittajille/luomuhankkeet/>.

Rajala, Jukka. 2006. Luonnonmukainen maatalous. Julkaisu no 80. Mikkeli: Helsingin yliopisto, Maaseudun tutkimus- ja koulutuskeskus.

Ruokavirasto 2019. Tärkeimpien vilja- ja nurmikasvien tuotantoalat 2019. Hakupäivä 2.11.2021.
<https://www.ruokavirasto.fi/globalassets/viljelijat/luomutilat/tilastot/lkasva2019.pdf>.

Ruokavirasto 2020a. Toimijoiden ja tuotantoalojen yhteenveto ELY-keskuksittain 2020. Hakupäivä 25.8.2021. <https://www.ruokavirasto.fi/globalassets/viljelijat/luomutilat/tilastot/luomu-2020ep.pdf>.

Ruokavirasto 2020b. Luomueläinmäärien yhteenveto 2020. Hakupäivä 25.8.2021,
<https://www.ruokavirasto.fi/globalassets/viljelijat/luomutilat/tilastot/lelain2020a.pdf>.

Ruokavirasto 2020c. Luomueläinmäärien yhteenveto ELY-keskuksittain 2020. Hakupäivä 25.8.2021.
<https://www.ruokavirasto.fi/globalassets/viljelijat/luomutilat/tilastot/lelain2020b.pdf>.

Ruokavirasto 2020d. Tärkeimpien vilja- ja nurmikasvien tuotantoalat 2020. Hakupäivä 25.8.2021.
<https://www.ruokavirasto.fi/globalassets/viljelijat/luomutilat/tilastot/lkasva2020.pdf>.

Ruokavirasto 2020e. Tärkeimpien puutarhakasvien tuotantoalat 2020. Hakupäivä 26.8.2021. <https://www.ruokavirasto.fi/globalassets/viljelijat/luomutilat/tilastot/lkasvb2020.pdf>.

Ruokavirasto 2021a. Luomuruokaa kuluttajille. Hakupäivä 1.9.2021.
<https://www.ruokavirasto.fi/henkiloasiakkaat/tietoa-elintarvikkeista/luomuruoka/>.

Ruokavirasto 2021b. Toimijoiden ja tuotantoalojen yhteenveto ELY-keskuksittain 2021 ennakkotietoa 2.7.2021. Hakupäivä 25.8.2021.
<https://www.ruokavirasto.fi/globalassets/viljelijat/luomutilat/tilastot/luomu-2021ep.pdf>.

Ruokavirasto 2021c. Luonnonmukaisen tuotannon korvauksen sitomusehdot 2021. Hakupäivä 23.9.2021.

<https://www.ruokavirasto.fi/viljelijat/opaat/sitoumus-ja-sopimusehdot/luonnonmukaisen-tuotannon-korvauksen-sitoumusehdot/luonnonmukaisen-tuotannon-korvauksen-sitoumusehdot-2021/>.

Ruokavirasto 2021d. Hankerekisteri. Hakupäivä 14.10.2021.

https://tietopalvelu.ruokavirasto.fi/QvAJAXZfc/opendoc.htm?document=Published/raportointi.qvw&Sheet=SH_HR_FI&anonymous=true.

Ruralia-instituutti 2021. Maan kasvukunto. Hakupäivä 15.10.2021.

<https://www2.helsinki.fi/fi/ruralia-instituutti/koulutus/maan-kasvukunto>.

Vuoteen 2030 ulottuva EU:n biodiversiteettistrategia 2020. Euroopan komission tiedonanto COM/2020/380 final. Bryssel: Euroopan komissio. Hakupäivä 14.7.2021.

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020DC0380&from=EN>.

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahoitus-
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Selvitys luomukoulutuksen tarpeista ja kokemuksista verkon kautta tapahtuvasta oppimisesta

 Pakolliset kentät merkitään asteriskilla (*) ja ne tulee täyttää lomakkeen viimeistelemiseksi.

HYVÄ VASTAANOTTAJA

Teen Osaamiselle tehoa -hankkeelle selvitystä Pohjois-Pohjanmaan seudun luomuviljelijöiden ja luomumenetelmistä kiinnostuneiden viljelijöiden tarpeista tuleville koulutuksille sekä kartoitan mielipiteitä verkon kautta tapahtuvasta koulutuksesta ja tiedonsaannista. Selvityksen tuloksia hyödynnetään tulevaisuudessa alan koulutuksia suunniteltaessa.

Kyselyyn vastaaminen on vapaaehtoista eikä siinä kerätä henkilötietoja, joilla vastaaja voitaisiin tunnistaa. Vastaukset käsitellään luottamuksellisesti ja anonymisti, eivätkä yksittäiset vastaukset näy tuloksista. Vastaathan kyselyyn 20.6.2021 mennessä.

Kysymykset ovat pääasiassa vaihtoehtoväittämiä, joista tulee valita omaa mielipidettä parhaiten vastaava vaihtoehto annetuista väittämistä. Kyselyssä on myös avoimia kysymyksiä, joihin vastaaminen ei ole pakollista, mutta niihin vastaamalla annat arvokasta tietoa kokemuksistasi. Pakolliset kysymykset on merkitty asteriskilla (*). Kyselyyn vastaamiseen menee aikaa noin 10 minuuttia.

Kiitos vastauksistasi!

Jaana Rosnell
Oulun Ammattikorkeakoulu Oy

1. Ikä? *

- Enintään 30 v
- 30-40 v
- 41-50 v
- 51-60 v
- yli 60 v
- En halua sanoa

2. Oletko luomutuottaja? *

- Kyllä, kokemusvuosia
- En, mutta harkitsen luomutuotantoon siirtymistä
- En, mutta luomutuotannon menetelmät kiinnostavat minua

3. Oletko hankkinut luomutuotantoon liittyvää tietoa seuraavista lähteistä tai koulutustilaisuuksista viimeisen vuoden aikana?

	Kerran viikossa tai useammin	2-3 kertaa kuukaudessa	Kerran kuukaudessa	Mutamia kertoja vuodessa	En kertaakaan
Muilta viljelijöiltä *	☐	☐	☐	☐	☐
Asiantuntijoilta/neuvojilta *	☐	☐	☐	☐	☐
Pellonpiennarpäivät *	☐	☐	☐	☐	☐
Koulutuspäivät *	☐	☐	☐	☐	☐
Opintomatka/tilavierailu *	☐	☐	☐	☐	☐
Webinaari, pitkä yli 4 h *	☐	☐	☐	☐	☐
Webinaari, lyhyt alle 2 h *	☐	☐	☐	☐	☐
Podcast *	☐	☐	☐	☐	☐

	Kerran viikossa tai useammin	2-3 kertaa kuukaudessa	Kerran kuukaudessa	Muutamia kertoja vuodessa	En kertaakaan
Videojulkaisu *	☐	☐	☐	☐	☐
Verkossa tehtävät harjoitukset, testit *	☐	☐	☐	☐	☐
Internet-julkaisu *	☐	☐	☐	☐	☐
Painettu opas *	☐	☐	☐	☐	☐
Muu, mikä? <input type="text"/>	☐	☐	☐	☐	☐

4. Kuinka tärkeitä alla luetellut syyt ovat koulutustilaisuuksiin osallistumiselle?

	Erittäin tärkeää	Tärkeää	Kohtalaisen tärkeää	Ei lainkaan tärkeää	En osa sanc
Aihepiiri on ajankohtainen *	☐	☐	☐	☐	☐
Saan tietoa viljelymenetelmistä *	☐	☐	☐	☐	☐
Saan tietoa uusista tuotteista tai laitteista *	☐	☐	☐	☐	☐
Mahdollisuus keskustella asiantuntijan kanssa *	☐	☐	☐	☐	☐
Mahdollisuus verkostoitua ja tavata muita viljelijöitä *	☐	☐	☐	☐	☐
Mahdollisuus oppia ajasta ja paikasta riippumatta *	☐	☐	☐	☐	☐
Saan koulutuksesta laadukasta materiaalia *	☐	☐	☐	☐	☐
Muu, mikä? <input type="text"/>	☐	☐	☐	☐	☐

5. Mistä luomutuotannon aihepiireistä haluaisit koulutusta? *

Valitse vähintään yksi tuotantosuunta sekä sen alta avautuvista tarkentavista vaihtoehdoista vähintään yksi aihepiiri, josta haluaisit koulutusta.

- Puutarha- ja erikoiskasviviljely
- Kasvinviljely

- Kotieläintuotanto
- Talouteen ja tuotantoehtoihin liittyvät aiheet

6. Kuinka mielellään hankit tietoa seuraavista lähteistä tulevaisuudessa?

	Hyvin mielellään	Melko mielellään	En kovin mielellään	En lainkaan mielellään	En osaa sanoa
Muilta viljelijöiltä *	☐	☐	☐	☐	☐
Asiantuntijoilta/neuvojilta *	☐	☐	☐	☐	☐
Pellonpiennarpäivät *	☐	☐	☐	☐	☐
Koulutuspäivät *	☐	☐	☐	☐	☐
Opintomatka/tilavierailu *	☐	☐	☐	☐	☐
Webinaari, pitkä yli 4 h *	☐	☐	☐	☐	☐
Webinaari, lyhyt alle 2 h *	☐	☐	☐	☐	☐
Podcast *	☐	☐	☐	☐	☐
Videojulkaisu *	☐	☐	☐	☐	☐
Verkossa tehtävät harjoitukset, testit *	☐	☐	☐	☐	☐
Internet-julkaisu *	☐	☐	☐	☐	☐
Painettu opas *	☐	☐	☐	☐	☐
Muu, mikä? <input type="text"/>	☐	☐	☐	☐	☐

Seuraavissa kysymyksissä halutaan selvittää mielipiteitäsi etäyhteyksin toteutettavista koulutuksista sekä verkossa olevista tietolähteistä.

Miten hyvin eri verkossa toteutettavat koulutukset tai kanavat sopivat tiedonsaantiin alla luetelluista aiheista? Valitse mielipiteitäsi parhaiten kuvaava vaihtoehto ja tarkenna halutessasi vastaustasi avoimeen kysymykseen.

7. Webinaari

	Erittäin hyvin	Hyvin	Huonosti	Erittäin huonosti	En osaa sanoa
Talous ja suunnittelu *	☐	☐	☐	☐	☐
Luomuvalvonta ja kirjanpito *	☐	☐	☐	☐	☐
Maataloustuet *	☐	☐	☐	☐	☐
Markkinointi *	☐	☐	☐	☐	☐
Luomuviljelymenetelmät *	☐	☐	☐	☐	☐
Kasvinsuojelu *	☐	☐	☐	☐	☐
Maanparannus *	☐	☐	☐	☐	☐
Luomuun soveltuvat maataloustuotteet (lajikkeet, lannoitteet, jne.) *	☐	☐	☐	☐	☐
Maatalouskoneet ja -laitteet *	☐	☐	☐	☐	☐
Verkostoituminen *	☐	☐	☐	☐	☐
Asiantuntija-apu *	☐	☐	☐	☐	☐

8. Mielipiteitäsi ja avoin palaute webinaareista?

9. Podcast

	Erittäin hyvin	Hyvin	Huonosti	Erittäin huonosti	En osaa sanoa
Talous ja suunnittelu *	☐	☐	☐	☐	☐
Luomuvalvonta ja kirjanpito *	☐	☐	☐	☐	☐
Maataloustuet *	☐	☐	☐	☐	☐
Markkinointi *	☐	☐	☐	☐	☐
Luomuviljelymenetelmät *	☐	☐	☐	☐	☐

	Erittäin hyvin	Hyvin	Huonosti	Erittäin huonosti	En osaa sanoa
Kasvinsuojelu *	☐	☐	☐	☐	☐
Maanparannus *	☐	☐	☐	☐	☐
Luomuun soveltuvat maataloustuotteet (lajikkeet, lannoitteet, jne.) *	☐	☐	☐	☐	☐
Maatalouskoneet ja -laitteet *	☐	☐	☐	☐	☐
Verkostoituminen *	☐	☐	☐	☐	☐
Asiantuntija-apu *	☐	☐	☐	☐	☐

10. Mielipiteitäsi ja avoin palaute podcasteista?

11. Videojulkaisu

	Erittäin hyvin	Hyvin	Huonosti	Erittäin huonosti	En osaa sanoa
Talous ja suunnittelu *	☐	☐	☐	☐	☐
Luomuvalvonta ja kirjanpito *	☐	☐	☐	☐	☐
Maataloustuet *	☐	☐	☐	☐	☐
Markkinointi *	☐	☐	☐	☐	☐
Luomuviljelymenetelmät *	☐	☐	☐	☐	☐
Kasvinsuojelu *	☐	☐	☐	☐	☐
Maanparannus *	☐	☐	☐	☐	☐
Luomuun soveltuvat maataloustuotteet (lajikkeet, lannoitteet, jne.) *	☐	☐	☐	☐	☐
Uudet maatalouskoneet ja -laitteet *	☐	☐	☐	☐	☐

	Erittäin hyvin	Hyvin	Huonosti	Erittäin huonosti	En osaa sanoa
Verkostoituminen *	☐	☐	☐	☐	☐
Asiantuntija-apu *	☐	☐	☐	☐	☐

12. Mielipiteitäsi ja avoin palaute videojulkaisuista?

13. Verkossa tehtävä harjoitus tai testi

	Erittäin hyvin	Hyvin	Huonosti	Erittäin huonosti	En osaa sanoa
Talous ja suunnittelu *	☐	☐	☐	☐	☐
Luomuvalvonta ja kirjanpito *	☐	☐	☐	☐	☐
Maatalousuudet *	☐	☐	☐	☐	☐
Markkinointi *	☐	☐	☐	☐	☐
Luomuviljelymenetelmät *	☐	☐	☐	☐	☐
Kasvinsuojelu *	☐	☐	☐	☐	☐
Maanparannus *	☐	☐	☐	☐	☐
Luomuun soveltuvat maataloustuotteet (lajikkeet, lannoitteet, jne.) *	☐	☐	☐	☐	☐
Maatalouskoneet ja -laitteet *	☐	☐	☐	☐	☐
Verkostoituminen *	☐	☐	☐	☐	☐
Asiantuntija-apu *	☐	☐	☐	☐	☐

14. Mielipiteitäsi ja avoin palaute verkossa tehtävistä harjoituksista ja testeistä?

--

15. Internet-julkaisu (esimerkiksi tietokortti, opas, artikkeli, blogikirjoitus)

	Erittäin hyvin	Hyvin	Huonosti	Erittäin huonosti	En osaa sanoa
Talous ja suunnittelu *	☐	☐	☐	☐	☐
Luomuvalvonta ja kirjanpito *	☐	☐	☐	☐	☐
Maataloustuet *	☐	☐	☐	☐	☐
Markkinointi *	☐	☐	☐	☐	☐
Luomuviljelymenetelmät *	☐	☐	☐	☐	☐
Kasvinsuojelu *	☐	☐	☐	☐	☐
Maanparannus *	☐	☐	☐	☐	☐
Luomuun soveltuvat maataloustuotteet (lajikkeet, lannoitteet, jne.) *	☐	☐	☐	☐	☐
Maatalouskoneet ja -laitteet *	☐	☐	☐	☐	☐
Verkostoituminen *	☐	☐	☐	☐	☐
Asiantuntija-apu *	☐	☐	☐	☐	☐

16. Mielipiteitäsi ja avoin palaute internet-julkaisuista?

17. Kuinka todennäköisesti hankit tietoa eri verkossa toteutettavista koulutuksista tai kanavista tulevaisuudessa?

Hyvin Melko En kovin En lainkaan E

	odennäköisesti	odennäköisesti	odennäköisesti	odennäköisesti	os sa
Webinaari, pitkä yli 4 h *	☐	☐	☐	☐	☐
Webinaari, lyhyt alle 2 h *	☐	☐	☐	☐	☐
Podcast *	☐	☐	☐	☐	☐
Videojulkaisu *	☐	☐	☐	☐	☐
Verkossa tehtävät harjoitukset, testit *	☐	☐	☐	☐	☐
Internet-julkaisu *	☐	☐	☐	☐	☐
Muu, mikä? <input type="text"/>	☐	☐	☐	☐	☐

18. Onko jotain muuta luomukoulutuksiin liittyvää, mistä haluaisit antaa palautetta?

Haluatko liittyä ProAgria Oulun luomuhankkeiden postituslistalle?

19. Pääset ilmoittautumaan luomuhankkeiden postituslistalle täyttämällä sähköpostiosoitteesi oheisessa linkissä. Yhteystietojasi ei voida yhdistää antamiisi vastauksiin.

Haluan liittyä luomuhankkeiden postituslistalle

OAMK
OULUN AMMATTIKORKEAKOULU

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahoitus-
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Liity ProAgria Oulun luomuhankkeiden postituslistalle

Liittymällä ProAgria Oulun luomuhankkeiden postituslistalle, saat luomuhankkeiden tiedotteet suoraan sähköpostiisi. Postituslistalle tallennettuja yhteystietoja ei käytetä muuhun tarkoituksen kuin luomuhankkeiden tiedotukseen eikä vastaanottajien yhteystietoja luovuteta edelleen kolmansille osapuolille tai käytetä ulkopuoliseen myynti- tai markkinointitarkoituksiin.

Lomakkeen tietosuojainfo: <https://www.oamk.fi/tietosuojainfo-kyselyohjelmitot/?id=14e50c124d2f987bc7e37523f53bc20a3fcd68c7>

1. Täytä kenttään sähköpostiosoitteesi